

32/44b
(6411)
2^{ce}

Wensen voor recreatie

**Inventarisatie van recreatieve wensen en gedrag in Nederland met behulp van
recreatiebeelden**

E.M. Jókövi en M.B. Schöne

Rapport 641

DLO-Staring Centrum, Wageningen, 1998

BIBLIOTHEEK 'DE HAAPT'
Dreevendijk 3a
6708 PB Wageningen

959005

REFERAAT

Jókövi, E.M. en M.B. Schöne, 1998. Wensen voor recreatie; *Inventarisatie van recreatieve wensen en gedrag in Nederland met behulp van recreatiebeelden*, 1998. Wageningen, DLO-Staring Centrum. Rapport 641. 90 blz. 11 fig.; 23 tab.; 6 ref.

Op verzoek van het ministerie van LNV zijn recreatieve wensen geïnventariseerd aan de hand van elf recreatiebeelden. Deze betreffen genieten in de natuur, genieten op het platteland, vermaak in de stad, recreatie met anderen bij water of ijs, sporten, gezellige sportieve recreatie, spannende sporten, recreatie met kinderen, bezoek aan attracties, bezoek aan evenementen en nadenken in de natuur. De inventarisatie betreft de populariteit van de recreatiebeelden, de mate waarin Nederlanders wensen te participeren in recreatie conform de beelden, de mate waarin zij er ook in participeren, de frequentie waarmee ze recreëren conform de beelden, de mate waarin Nederlanders nog vaker willen recreëren conform de beelden en een oordeel over het aanbod op een acceptabele reisafstand. Uitkomsten worden gegeven voor de totale Nederlandse bevolking van 15 jaar en ouder en voor vijf recreantensegmenten. Daarnaast is de relatie tussen recreatieve wensen en de mate van stedelijkheid van de woonomgeving geëxploreerd.

Trefwoorden: attractie, evenement, kinderen, natuur, platteland, recreatie, recreatiebeeld, sport, stad, water, wensen, woonomgeving, ijs.

© 1998 DLO Staring Centrum, Instituut voor Onderzoek van het Landelijk Gebied (SC-DLO),
Postbus 125, NL-6700 AC Wageningen.
Tel.: (0317) 474200; fax: (0317) 424812; e-mail: postkamer@sc.dlo.nl

Niets uit deze uitgave mag worden vervaelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van DLO-Staring Centrum.

DLO-Staring Centrum aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Inhoud

Woord vooraf	7
Samenvatting	9
1 Inleiding	17
1.1 Probleemstelling en doelstelling	17
1.2 Leeswijzer	18
2 Verantwoording van de dataverzameling	19
2.1 Opzet van de thuisenquête	19
2.2 Representativiteit	20
2.3 Betrouwbaarheid van uitkomsten	21
3 Uitkomsten voor de Nederlandse bevolking	23
3.1 Inleiding	23
3.2 Populariteit van de recreatiebeelden	23
3.3 Participatie in recreatie	25
3.4 Frequentie waarmee wordt gerecreëerd	27
3.5 Oordeel over aanbod in de omgeving	31
3.6 Conclusies	32
4 Uitkomsten voor vijf recreantensegmenten	35
4.1 Inleiding	35
4.2 Sociale en economische kenmerken	37
4.3 Populariteit van recreatiebeelden	39
4.4 Participatie aan uitstapjes volgens recreatiebeelden	41
4.5 Frequentie waarmee wordt gerecreëerd	45
4.6 Oordeel over aanbod in omgeving	47
4.7 Conclusies	47
5 Uitkomsten naar de mate van stedelijkheid van de woongemeente	51
5.1 Inleiding	51
5.2 Populariteit van recreatiebeelden	53
5.3 Participatie in recreatie	54
5.4 Frequentie waarmee wordt gerecreëerd conform recreatiebeelden	55
5.5 Oordeel over aanbod in de omgeving	57
5.6 Conclusies	59
6 Beleidsinterpretatie en nabeschouwing	61
6.1 Inleiding	61
6.2 Beleidsinterpretatie	61
6.3 Verhouding met CBS-onderzoek naar dagrecreatie	63
Literatuur	65

Aanhangsels

1 Verantwoording van de recreatiebeelden	67
2 Presentatie van recreatiebeelden aan respondenten	69
3 Vragenlijst	75
4 Sociaal-economische kenmerken van de recreantensegmenten	89

Woord vooraf

- Wat willen recreanten?
- Wat voor recreatie zou mogelijk moeten zijn in Nederland?
- Hoe kan het recreatiebeleid tegemoet komen aan wensen van recreanten?

In het beleidsproject Recreatie 2020 werden deze vragen aan de orde gesteld door de directie Groene Ruimte en Recreatie van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Beantwoording bleek nog niet zo gemakkelijk. Over recreatiegedrag bestaan weliswaar diverse statistieken, maar over wensen van recreanten is minder bekend. Daarom werd onderzoek uitgezet. De Stichting Recreatie KIC analyseerde hoe recreatie wordt gepresenteerd in media voor een breed publiek en comprimeerde de uitkomsten tot een beperkt aantal recreatiebeelden. Tegelijkertijd onderzocht DLO-Staring Centrum welke recreatiebeelden voorkomen in beleidsnota's. Vergelijking van de recreatiebeelden uit de media met die uit beleidsnota's toonde naast overeenkomsten ook duidelijke verschillen (Langers e.a., 1997). Bezinning op de wensen van recreanten is dus zeker zinvol.

Onduidelijk echter was nog steeds in welke mate de recreatiebeelden uit de media ook worden gewenst door de recreanten.

- Is bijvoorbeeld genieten in de natuur meer populair dan stadsbezoek als vrijetijdsbesteding? Of, is gezellig sportief recreëren in de buitenlucht het meest aantrekkelijk?
- Welke recreanten willen graag een spannende sport beoefenen?
- Wat vinden recreanten van de mogelijkheden die zij binnen een acceptabele reisafstand hebben voor recreatie volgens specifieke recreatiebeelden?

Deze en andere vragen worden in dit rapport beantwoord. Het onderzoek is verricht binnen het kader van Programma 272 'Recreatie en Toerisme' en bouwde daarbij voort op ander onderzoek uit dit programma, te weten op het werk van S. de Vries naar een segmentatie van recreanten.

Voor het onderzoek is een enquête afgenomen onder 600 mensen uit de bevolking. Essentieel daarbij was dat respondenten het juiste recreatiebeeld voor ogen kregen. Elk recreatiebeeld werd daarom voorgelegd in de vorm van een uitspraak met een collage van zes tekeningen. Deze tekeningen zijn gemaakt door Karel Hulsteijn. Ondanks grote tijdsdruk heeft hij dit met enorm veel plezier gedaan. Karel, bedankt.

Samenvatting

Aanleiding en opzet van het onderzoek

Het recreatiebeleid beoogt tegemoet te komen aan de wensen van mensen. Kennis van de recreatieve wensen van mensen is daarom relevant voor het recreatiebeleid. Die kennis is slechts deels af te leiden uit het recreatieve gedrag van mensen. Daarom heeft DLO-Staring Centrum in opdracht van het ministerie van LNV de recreatieve wensen onder de Nederlandse bevolking van 15 jaar en ouder onderzocht.

Doelen van het onderzoek waren:

- Voor de Nederlandse bevolking inzicht verkrijgen in recreatieve wensen, recreatief gedrag en tevredenheid over het gedrag en het aanbod in de omgeving.
- Voor recreantensegmenten binnen de Nederlandse bevolking inzicht verkrijgen in recreatieve wensen, recreatief gedrag en tevredenheid over het gedrag en het aanbod in de omgeving.
- Voor het recreatiebeleid van LNV een interpretatie geven van de onderzoeksbevindingen.

Wensen, gedrag en tevredenheid zijn onderzocht aan de hand van elf recreatiebeelden. Deze zijn gebaseerd op een media-analyse van de Stichting Recreatie (Langers e.a., 1997). Elk recreatiebeeld is een combinatie van 'wat, waar, met wie en in welke sfeer' tijdens de recreatie. Daarmee plaatst elk beeld de recreatie dus in een specifieke context van diverse recreatieve activiteiten die kunnen worden ondernomen op bepaalde locaties, alleen of in gezelschap van anderen en in een bepaalde sfeer.

In april 1998 zijn in totaal 600 mensen thuis ondervraagd over de recreatiebeelden. Opdat respondenten een goed beeld kregen van de recreatiebeelden is elk recreatiebeeld voorgelegd in de vorm van een uitspraak en een collage van zes plaatjes. De uitspraak accentueert de meest essentiële aspecten van het recreatiebeeld. De collage laat zien welke variatie er binnen het recreatiebeeld nog mogelijk is voor de recreatie.

Uitkomsten voor Nederlandse bevolking van 15 jaar en ouder

Populariteit en gewenste participatie

'In de natuur genieten van de omgeving, de planten en de dieren' is het meest populaire recreatiebeeld onder de Nederlandse bevolking. Meer dan 90% van de Nederlanders wenst op zijn minst af en toe op deze wijze te recreëren. Maar ook bij negen andere beelden wil een ruime meerderheid van de bevolking wel participeren in de bijbehorende recreatie.

In tabel 1 is aangegeven op welke plaats de diverse recreatiebeelden staan bij rangschikking naar populariteit en welk aandeel mensen wenst te participeren in

recreatie volgens elk beeld. Populariteit is hier gebaseerd op de mate waarin mensen hun vrije dagen wensen te besteden aan recreatie volgens elk beeld. Enkele beelden zijn ongeveer even populair en staan daarom op dezelfde plaats in de populariteitsvolgorde.

Grotere populariteit gaat globaal genomen samen met een hoger aandeel mensen dat wenst te participeren in deze beelden. Uitzonderingen komen echter voor. Lekker sporten in de buitenlucht bijvoorbeeld is met een gewenste participatie van slechts 65% toch meer populair dan bijvoorbeeld attractiebezoek. Dit komt doordat mensen die buiten wensen te sporten daar gemiddeld meer vrije dagen aan wensen te besteden, dan mensen die mensen die attracties wensen te bezoeken.

Tabel 1 Plaats van recreatiebeelden bij rangschikking naar populariteit en gewenste participatie per recreatiebeeld

Plaats		Gewenste participatie (in %)
1	In de natuur genieten van de omgeving, de planten en de dieren	92
2	De stad in en u daar vermaken met uw partner of met anderen	87
2	Samen met anderen uw vrije tijd doorbrengen in het water, bij het water, of op het ijs	86
2	Gezellig samen met kinderen recreëren	77
3	Op het platteland genieten van de weilanden, de akkers, de boerderijen, de dorpjes enzovoorts	79
3	Gezellig samen met anderen sportief recreëren in de buitenlucht	78
4	Lekker sporten in de buitenlucht	65
4	Een evenement bezoeken, gezellig temidden van al die anderen op een plek waar iets bijzonders gebeurt	82
5	Attractiebezoek, het kost wel wat maar dat is het waard	80
6	In de rust en schoonheid van de natuur nadenken over uzelf en het leven	64
7	Een spannende sport beoefenen in de buitenlucht om uw eigen grenzen te verleggen	38

Gerealiseerde participatie

De meeste mensen die wensen te recreëren volgens een specifiek beeld zijn daar de afgelopen 12 maanden ook in geslaagd. Toch zijn er bij elk beeld ook mensen die wel willen participeren in recreatie volgens dat beeld, maar daar niet in slagen. Afhankelijk van het beeld varieert deze ongewenste non-participatie tussen 6% en 26% van de Nederlandse bevolking. Bij elk recreatiebeeld bestaat deze ongewenste non-participatie merendeels uit mensen die zo af en toe zouden willen recreëren volgens dat beeld.

Het hoogst is de ongewenste non-participatie bij de recreatiebeelden:

- in de natuur nadenken (23%)
- een spannende sport beoefenen (26%)

Qua populariteit scoren deze beelden het laagst.

Frequentie waarmee wordt gerecreëerd

Globaal genomen recreëert de bevolking gemiddeld vaker volgens meer populaire recreatiebeelden en minder vaak volgens minder populaire recreatiebeelden. Genieten in de natuur, het meest populaire recreatiebeeld, deed de bevolking gemiddeld ruim

20 keer per persoon in de voorgaande 12 maanden. Het minst populaire recreatiebeeld, een spannende sport beoefenen, werd gemiddeld 1 keer gedaan.

Voor alle recreatiebeelden had een grote groep mensen meer uitstapjes willen maken die bij dat beeld passen. De omvang van deze groep varieert tussen de 30% en 60%, afhankelijk van het recreatiebeeld. Er is dus een grote latente behoefte aan recreatie.

Redenen waarom de latente behoefte niet manifest wordt kunnen zowel persoonlijk zijn, als verbonden met het beschikbare aanbod. De invloed van persoonlijke beperkingen is uit ander onderzoek van DLO-Staring Centrum bekend (De Vries & De Bruin, 1998). Daaruit blijkt dat voor de meeste mensen vooral leeftijd en gezinsfase het recreatiegedrag sterk beïnvloeden. Persoonlijke beperkingen die daarmee samenhangen zijn met name de hoeveelheid energie en de hoeveelheid tijd benodigd voor werk en voor sociale verplichtingen met familie. Voorts is er een aparte groep mensen waarvoor met name de financiële middelen beperkingen stellen.

Oordeel over aanbod in de omgeving

Het aandeel mensen dat de mogelijkheden voor recreatie op een acceptabele reisafstand in de omgeving beoordeelt als iets of veel te weinig varieert voor de elf recreatiebeelden. Het is minimaal een kwart en maximaal een ruime helft van de Nederlandse bevolking. Deze uitkomsten geven in eerste instantie aan dat velen waarde hechten aan de aanwezigheid van voldoende aanbod en dat er wat meer zou mogen zijn

Onvoldoende aanbod kan in beginsel leiden tot minder frequent recreëren dan gewenst door mensen of tot een geringere kwaliteit van de recreatieve ervaring, doordat het ter plaatse te druk is of doordat er te weinig afwisseling is in het beperkte aanbod. Uitwijkgedrag naar verder weg gelegen locaties is eveneens een mogelijkheid, althans voor diegenen die er de tijd en middelen voor hebben. De exacte relatie tussen aanbod en recreatiegedrag is niet bekend (De Vries & De Bruin, 1998: 75). Voor groen in en rond steden is vastgesteld dat enerzijds een te grote afstand tot stedelijk groen voor een aantal mensen leidt tot het niet gebruiken van dat groen hoewel ze er wel in geïnteresseerd zijn, en dat anderzijds een overvloed aan wijkgroen niet leidt tot hoger gebruik daarvan door degenen die niet geïnteresseerd zijn in dit groen (De Boer & Visschedijk, 1994).

Mensen blijken hun oordeel over het aanbod niet alleen te hebben gebaseerd op dat wat ze zelf nodig hebben voor hun recreatie. Ze hebben ook rekening gehouden met de behoeften van anderen, althans zoals zij die inschatten. Daardoor is onduidelijk in hoeverre mensen echt beknot worden in hun recreatie door onvoldoende aanbod.

Toch oordelen bij vijf recreatiebeelden de mensen die vaker zouden willen recreëren volgens deze beelden negatiever over het aanbod in de omgeving dan de anderen. Daarom mag voor deze recreatiebeelden worden geconcludeerd dat mensen worden beperkt in hun recreatieve wensen, doordat er onvoldoende aanbod is op een acceptabele reisafstand. Dit gebeurt bij de recreatiebeelden:

- gezellig met kinderen recreëren
- een evenement bezoeken

- attractiebezoek
- in de natuur nadenken
- een spannende sport beoefenen

Uitkomsten voor vijf recreantensegmenten

Recreantensegmenten

De steekproefpopulatie is verdeeld in vijf segmenten. Er is nagegaan in hoeverre deze vijf segmenten verschillen in wensen en gedrag ten aanzien van de recreatiebeelden. De vijf segmenten zijn gebaseerd op eerder onderzoek van DLO-Staring Centrum (De Vries en De Bruin, 1993). Ze verschillen van elkaar in o.a. sociale en economische kenmerken (paragraaf 4.2).

De onderscheiden segmenten zijn:

- minderdraagkrachtigen
- gezinsmensen
- bedrijvigen
- kwieke senioren
- ouderen

Minderdraagkrachtigen en gezinsmensen zijn beide segmenten waarin veel mensen voorkomen waarvan de kinderen nog thuis wonen. Minderdraagkrachtigen hebben vaker een lage opleiding en zijn vaker zonder baan dan de gezinsmensen. Ook qua inkomen zijn ze slechter af dan gezinsmensen. Bedrijvigen zijn merendeels jonge mensen met een middelbare of hoge opleiding. Ze hebben meestal nog geen kinderen. Kwieke senioren en ouderen zijn beide segmenten met vooral veel 45-plussers. De ouderen zijn daarbij nog een slag ouder dan de kwieke senioren.

Populariteit van recreatiebeelden en gewenste participatie

Tussen de vijf recreantensegmenten zijn er diverse verschillen in de gewenste participatie en populariteit van afzonderlijke recreatiebeelden. In verband hiermee ontstaat per segment ook een iets andere volgorde van beelden bij rangschikking naar populariteit.

Onder de ouderen zijn 'genieten in de natuur', 'genieten op het platteland' en 'nadenken in de natuur' het meest populair. Bovendien zijn deze beelden onder hen ook meer populair dan onder diverse andere segmenten. De zeven andere beelden zijn onder hen minder populair dan onder andere segmenten.

De kwieke senioren lijken sterk op de ouderen. Alleen 'nadenken in de natuur' is bij hen niet zo opvallend populair.

Voor bedrijvigen is het recreatiebeeld 'de stad in en u daar vermaken' het meest populair. 'Genieten in de natuur' komt direct daarna. Maar liefst zes recreatiebeelden zijn onder de bedrijvigen meer populair dan onder andere segmenten. Deze zes zijn vooral gericht op sporten of op pret en vermaak. Ook spannende sporten zijn onder bedrijvigen meer populair dan onder andere segmenten: ruim de helft van hen wenst dit te doen. Toch staat 'een spannende sport beoefenen' ook bij hen op de laagste

plaats in de populariteitsrangorde. Overigens samen met 'op het platteland genieten' en 'in de natuur nadenken'.

Voor de gezinsmensen staan de recreatiebeelden 'gezellig samen met kinderen recreëren' en 'attractiebezoek' wat hoger in de populariteitsrangorde. Dat kan samenhangen met de aanwezigheid van kinderen in hun huishouden.

Voor minderdraagkrachtigen wijkt de rangordening naar populariteit niet opvallend af van de gemiddelde rangordening voor de bevolking.

Gerealiseerde participatie

Bij negen beelden verschilt het aandeel mensen dat participeert in recreatie volgens deze beelden tussen de recreantensegmenten. Deze verschillen komen overeen met de lijn die ook bij de populariteit van beelden naar voren komt.

Onder de ouderen is de participatie lager voor acht beelden. Onder kwieke senioren is de participatie bij vier beelden lager. Gezinsmensen hebben een opvallend hoge participatie aan de beelden 'gezellig met kinderen recreëren' en 'attractiebezoek'. De participatie aan 'het beoefenen van een spannende sport' is het hoogst onder bedrijvigen. Minder dan andere segmenten echter participeren bedrijvigen in 'genieten op het platteland'.

Frequentie waarmee wordt gerecreëerd

De frequentie waarmee wordt gerecreëerd blijkt bij slechts vijf recreatiebeelden te verschillen tussen de segmenten. De betreffende verschillen passen opnieuw bij de lijn die al eerder naar voren kwam bij de populariteit van de beelden.

Oordeel over aanbod in de omgeving

De ouderen oordelen bij zeven recreatiebeelden negatiever dan andere segmenten over de recreatieve mogelijkheden binnen een acceptabele reisafstand. Mogelijk komt dit doordat ouderen een geringere actieradius hebben dan anderen. Door hun hogere leeftijd hebben ze immers minder energie voor uitstapjes dan andere segmenten. Bovendien hebben ze veel minder dan andere segmenten een auto.

Uitkomsten naar de mate van stedelijkheid van de woongemeente

Op grond van de mate van stedelijkheid van de woongemeente zijn respondenten ingedeeld in vijf groepen. Verschillen tussen deze groepen zijn onderzocht (hoofdstuk 5). Het meest relevant zijn de verschillen met betrekking tot recreatie in de natuur, het platteland en stedelijke voorzieningen, omdat kan worden aangenomen dat het recreatieve aanbod hiervoor varieert met de mate van stedelijkheid van de woonomgeving.

Bewoners van een zeer sterk stedelijke woonomgeving blijken dan verkeerdt te wonen. De recreatiebeelden 'genieten in de natuur' en 'genieten op het platteland' zijn onder hen zeer populair. Zij hebben hiervoor echter relatief minder aanbod dan bewoners uit de andere stedelijkheidsklassen. Voor bewoners van een sterk

stedelijke, matig stedelijke, en weinig stedelijke omgeving lijkt er meer evenwicht tussen hun recreatieve wensen ten aanzien van deze recreatiebeelden en het beschikbare aanbod.

Tussen bewoners uit verschillende stedelijkheidsklassen zijn geen verschillen gevonden voor de frequentie waarmee 'in de natuur wordt genoten' of 'op het platteland wordt genoten'. Dit kan komen doordat de frequentie tussen bewoners uit één stedelijkheidsklasse meer varieert dan de frequentie tussen stedelijkheidsklassen. Daarnaast kan het betekenen dat bewoners van een zeer sterk stedelijke woonomgeving zich behelpen met het te geringe aanbod en daardoor minder kwaliteit ervaren in de recreatie, of dat deze bewoners van tijd tot tijd grote afstanden overbruggen om toch te kunnen genieten in de natuur of op het platteland.

De populariteit van het recreatiebeeld 'de stad in en u daar vermaken' verschilt niet tussen de vijf groepen bewoners. Evenmin is er verschil in gewenste participatie, gerealiseerde participatie en frequentie.

Beleidsinterpretatie

Mensen wensen grote variatie in hun recreatie, en het is aan het beleid om te bevorderen dat daar voldoende mogelijkheden voor blijven bestaan. Elk van de recreatiebeelden verdient daarbij aandacht, al kan wat meer accent worden gelegd op de meest populaire beelden.

Ruimtelijk gezien kan het beleid inzetten op recreatief aantrekkelijke, groenblauwe verbindingzones die zorgen dat vanuit stedelijke woningen zowel binnensteden en andere stedelijke vermaakzones goed bereikbaar zijn, als de natuur, het platteland en het water. Deze zones zijn het meest urgent in de zeer sterk stedelijke gemeenten.

Belevingskwaliteiten van recreatief aanbod verdienen beleidsaandacht.

Een specifiek knelpunt dat beleidsaandacht behoeft is het te geringe aanbod voor vijf recreatiebeelden waardoor mensen minder vaak recreëren dan ze wensen. Het gaat om 'gezellig samen met kinderen recreëren', 'een evenement bezoeken', 'attractiebezoek', 'nadenken in de natuur' en 'een spannende sport beoefenen'. Oplossingen hiervoor liggen in de invloed van het beleid op de hoeveelheid beschikbare ruimte voor recreatieve ontwikkeling, inclusief commerciële ontwikkeling, en op de ruimtelijke structuur van zowel openbaar als commercieel recreatief aanbod. Vooral bij openbaar recreatief aanbod kan het beleid voorts meer accent leggen op de kwalitatieve afstemming op de wensen van recreanten.

De ongewenste non-participatie bij diverse recreatiebeelden, geeft aan bij welke recreatiebeelden er extra kansen zijn voor het beleid gericht ter verbetering van marktgerichtheid en kwaliteit van het recreatieve aanbod. Deze kansen zijn het grootst voor de recreatiebeelden 'nadenken in de natuur' en 'een spannende sport beoefenen'.

In verband met de vergrijzing is specifieke aandacht nodig voor de recreatiebeelden 'genieten in de natuur', 'genieten op het platteland' en 'nadenken in de natuur'. Ook de bereikbaarheid van recreatief aanbod voor ouderen heeft aandacht.

1 Inleiding

1.1 Probleemstelling en doelstelling

Het beleidsproject Recreatie 2020 is gericht op bezinning op beleidsdoelen die LNV hanteert voor de openluchtrecreatie. Ook de relatie tot andere overheidsinstellingen en tot particuliere actoren speelt daarbij een rol. Uitgangspunt is evenwel dat het recreatiebeleid aan wensen van recreanten tegemoet komt.

Welke wensen onder recreanten leven is echter niet eenvoudig vast te stellen. Empirische data over manifest recreatiegedrag geven slechts vertekende informatie over wensen. Het recreatiegedrag wordt in de praktijk immers niet alleen beïnvloed door individuele wensen, maar ook door factoren zoals tijd, geld en bestaand aanbod. Recreatie is bovendien een diffuus verschijnsel. Het omvat tal van activiteiten die elk voor zich op meerdere locaties kunnen worden beoefend. Daarbij is er nog variatie in de sociale context, dus in de personen met wie gerecreëerd wordt, en in de sfeer waarin wordt gerecreëerd. Tal van combinaties van 'wat, waar, met wie en in welke sfeer tijdens de recreatie' komen voor en kleuren waarschijnlijk ook de recreatieve wensen van mensen.

Met het begrip 'recreatiebeeld' is in eerder onderzoek geprobeerd grip te krijgen op de wensen van recreanten (Langers e.a., 1997). Een recreatiebeeld is een combinatie van 'wat, waar, met wie en in welke sfeer tijdens de recreatie'. De Stichting Recreatie KIC onderzocht wat voor recreatiebeelden voorkomen in media die zich op een breed publiek richten. Verondersteld kan worden dat dergelijke recreatiebeelden ook aantrekkelijk zijn voor een breed publiek. Parallel daaraan onderzocht DLO-Staring Centrum welke recreatiebeelden voorkomen in beleidsnota's. In beleidsnota's komen deels andere recreatiebeelden naar voren dan in publieksmedia. De verschillen kunnen worden verklaard vanuit specifieke beleidsinvalshoeken die voor recreanten minder of zelfs geheel niet gelden. In verband hiermee vraagt de directie Groene Ruimte en Recreatie (GRR) van LNV nu om vervolgonderzoek dat zicht geeft op de relatieve populariteit van recreatiebeelden onder Nederlanders, ofwel zicht op recreatieve wensen van Nederlanders.

Doelstellingen van het onderzoek waarover hier wordt gerapporteerd is:

1. Voor de Nederlandse bevolking als geheel inzicht verkrijgen in recreatieve wensen, recreatief gedrag en tevredenheid over dit gedrag en over het recreatieve aanbod in de omgeving.
2. Voor afzonderlijke recreantensegmenten binnen de Nederlandse bevolking inzicht verkrijgen in recreatieve wensen, recreatief gedrag en tevredenheid over dit gedrag en over het recreatieve aanbod in de omgeving.
3. Voor het recreatiebeleid van LNV een interpretatie geven van de onderzoeksbevindingen.

In deze doestelling moet de Nederlandse bevolking worden opgevat als de bevolking van 15 jaar en ouder in Nederland. Uitgangspunt in het onderzoek is dat er in de

recreatieve mensen van wensen een samenhang is tussen 'wat, waar, met wie en in welke sfeer' tijdens de recreatie.

1.2 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 gaat in op de representativiteit van de steekproefpopulatie voor de Nederlandse bevolking en op de betrouwbaarheidsmarge die rond uitkomsten moet worden aangehouden. Hoofdstuk 3 presenteert vervolgens de onderzoeksresultaten voor de Nederlandse bevolking van 15 jaar en ouder en bevat de daarop gebaseerde conclusies. De uitkomsten en conclusies voor vijf afzonderlijke recreatieve marktsegmenten onder de Nederlandse bevolking worden in hoofdstuk 4 gepresenteerd. Hoofdstuk 5 geeft uitkomsten en conclusies voor bewoners van woonomgevingen die verschillen naar de mate van stedelijkheid. Hoofdstuk 6 ten slotte geeft voor het beleid een interpretatie van de uitkomsten en conclusies uit de eerdere hoofdstukken. Ook wordt in dit hoofdstuk ingegaan op de verhouding tussen het de data over recreatief gedrag uit het in dit rapport beschreven onderzoek en dezelfde data in het CBS-dagrecreatieonderzoek.

2 Verantwoording van de dataverzameling

2.1 Opzet van de thuisenquête

Samenstelling enquête

Data zijn verzameld met een thuisenquête. De vragen betroffen:

- de populariteit van 11 specifieke recreatiebeelden
- de frequentie waarmee volgens deze recreatiebeelden wordt gerecreëerd
- het aanbod voor recreatie conform de recreatiebeelden op een acceptabele reisafstand in de omgeving van de respondent
- de gewenste samenstelling van een aantrekkelijk uitstapje
- sociaal-demografische kenmerken

De volledige vragenlijst is opgenomen in aanhangsel 3.

De vragen over de recreatiebeelden vormden de kern van de enquêtes. Deze recreatiebeelden waren gebaseerd op een media-analyse die de Stichting Recreatie in 1997 uitvoerde. Een recreatiebeeld is een combinatie van 'wat, waar, met wie en in welke sfeer tijdens de recreatie', dus een combinatie van zekere recreatieve activiteiten die op bepaalde locaties worden ondernomen, alleen of in gezelschap van anderen en in een bepaalde sfeer. Opdat de respondenten een goed beeld kregen van de recreatiebeelden is voor elk beeld steeds een uitspraak voorgelezen over de essentie van recreatie volgens dit recreatiebeeld. Een aansluitend getoonde collage van zes tekeningen illustreerde de verscheidenheid aan recreatie die binnen het beeld mogelijk is. De inhoud van de recreatiebeelden en de uitgangspunten die zijn gehanteerd voor de presentatie zijn verantwoord in de aanhangsels 1 en 2. De tekeningencollages zijn verspreid over dit rapport opgenomen.

Bij de vragen naar recreatiebeelden is steeds hetzelfde tijdruimtelijke kader gehanteerd: een uitstapje tijdens een vrije dag en maximaal 1 dag durend. Dit kader is eveneens gehanteerd bij de vraag naar de samenstelling van een gewenst uitstapje. Bij deze vraag zijn bovendien nog drie aanvullende voorwaarden gesteld, namelijk dat het uitstapje wordt gemaakt vanuit de eigen woning, dat het geen bezoek is aan familie of vrienden en dat het niet iets is dat alleen in verenigingsverband kan worden gedaan. Bezoek aan familie en vrienden en recreatie in verenigingsverband (vaak sport) zijn uitgesloten omdat zij minder relevant zijn voor het recreatiebeleid van LNV.

Afname thuisenquête

De thuisenquête is in april 1998 afgenomen onder een aselechte steekproef van 600 Nederlanders van 15 jaar en ouder. Dit is gebeurd door enquêteurs van NSS Research en Consultancy. Respondenten zijn geworven via de random-route-methode. Deze selectiemethode gaat uit van aselekt getrokken startadressen, waarbij rond elk startadres 4 of 5 respondenten worden geworven. De eerste respondent wordt geworven onder de bewoners op het startadres. De tweede respondent onder de bewoners op het vierde adres vanaf het startadres. De derde onder bewoners op het daaropvolgende vierde adres enzovoorts. Indien de bewoners op een van de

uitverkoren adressen weigeren, wordt uitgeweken naar een vervangingsadres, te weten het eerst aangrenzende adres. NSS heeft de ervaring dat hiermee meestal een goede verdeling van respondenten naar geslacht en leeftijd wordt bereikt.

De enquête is computergestuurd afgenomen met behulp van laptops. Door een fout in de aansturing van het enquêteerprogramma echter zijn bij 126 respondenten een aantal vragen ten onrechte overgeslagen tijdens de enquête. De overgeslagen vragen betreffen de frequentie waarmee wordt gerecreëerd volgens het recreatiebeeld en het aanbod voor recreatie volgens het recreatiebeeld in de omgeving van de respondent. Deze respondenten zijn in mei 1998 telefonisch benaderd met het verzoek om de vragen alsnog te beantwoorden. Van hen zijn 82 mensen alsnog bereikt en ondervraagd hierover.

Deze telefonische inhaalslag had het nadeel dat bij de vragen over de recreatiebeelden alleen de uitspraak kon worden voorgelezen. De collage kon niet meer worden getoond. Uiteraard hadden alle 82 mensen de collage wel de eerste keer tijdens de thuisenquête gezien. Omdat er echter twijfels waren over het effect van de telefonische afname van de vergeten vragen op de antwoorden van deze respondenten, is achteraf gecontroleerd of de telefonisch gegeven antwoorden wel consistent waren met de antwoorden die in het thuisinterview waren gegeven. Op grond van deze analyse is geconcludeerd dat er geen inconsistenties zijn en de telefonisch verkregen aanvullingen zonder meer kunnen worden gebruikt.

2.2 Representativiteit

Bij steekproefonderzoek bestaat altijd de kans dat de personen in de steekproef geen goede afspiegeling vormen van de totale populatie. Binnen het onderzoek is hierop gecontroleerd door de steekproefpopulatie voor drie kenmerken te vergelijken met de bevolking in Nederland van 15 jaar en ouder volgens de minicensus van 1996. Er is gelet op de volgende kenmerken:

- leeftijd
- opleiding
- stedelijkheidsgraad van de woonomgeving.

Op enkele punten bleek de steekproefpopulatie af te wijken (tabel 2, 3 en 4). Opdat de uitkomsten van het onderzoek toch een zo juist mogelijk beeld geven van de bevolking van 15 jaar en ouder in Nederland, zijn de respondenten in het onderzoek vervolgens gewogen op de eerder genoemde kenmerken. Respondenten met kenmerken die ondervertegenwoordigd zijn in het onderzoek tellen daardoor zwaarder mee in de uitkomsten dan respondenten met kenmerken die oververtegenwoordigd zijn.

Tabel 2 Verdeling van steekproefpopulatie en Nederlandse bevolking naar stedelijkheid van woon-gemeente

Stedelijkheids-klassen	Feitelijke steekproef (in %)	Steekproef na weging (in %)	Bevolking van 15 jaar en ouder (in %)
zeer sterk stedelijk	12	20	20
sterk stedelijk	22	21	21
matig stedelijk	26	21	21
weinig stedelijk	22	21	21
niet stedelijk	17	18	18
Totaal	100	100	100

Tabel 3 Verdeling van steekproefpopulatie en Nederlandse bevolking naar opleidingsniveau

Opleidingsniveau	Feitelijke steekproef (in %)	Steekproef na weging (in %)	Bevolking van 15 jaar en ouder (in %)
Basisonderwijs	9	10	11
Lager beroeps	21	22	23
Middelbaar algemeen	17	17	15
Middelbaar beroeps	28	23	23
Hoger algemeen en VO	9	8	9
Hoger beroeps	13	15	14
Hoger wetenschappelijk	4	5	5
Totaal	100	100	100

Tabel 4 Verdeling van steekproefpopulatie en Nederlandse bevolking naar leeftijdsklassen

Leeftijdsklassen	Feitelijke steekproef (in %)	Steekproef na weging (in %)	Bevolking van 15 jaar en ouder (in %)
15-24 jaar	19	18	16
25-34 jaar	22	20	21
35-44 jaar	24	21	19
45-54 jaar	15	17	17
55-64 jaar	10	11	12
65 en ouder	10	14	15
Totaal	100	100	100

2.3 Betrouwbaarheid van uitkomsten

Rond de uitkomst van een onderzoek dat onder een representatieve steekproef is verricht, kan een betrouwbaarheidsmarge worden aangegeven. Deze marge is een bandbreedte waarvoor met bijvoorbeeld 95% zekerheid kan worden gesteld dat daarbinnen de uitkomst ligt die wordt gevonden als de hele populatie wordt ondervraagd. De breedte van de betrouwbaarheidsmarge is afhankelijk van de omvang van de steekproef, van de gewenste zekerheid en van de hoogte van de uitkomst. De betrouwbaarheidsmarge wordt smaller naarmate de steekproef groter is, er minder zekerheid wordt gewenst en de uitkomst verder af ligt van 50% van de steekproef. Bij de uitkomst dat 50% van de steekproef voldoet aan een bepaald kenmerk is de betrouwbaarheidsmarge altijd het breedst. Een gebruikelijke mate van zekerheid is 95%. De breedte van de betrouwbaarheidsmarge kan worden berekend met behulp van een statistische formule.

Voor een representatieve steekproef van 600 mensen en bij een gewenste zekerheid van 95% is de betrouwbaarheidsmarge rond de uitkomst, dat 50% van de respondenten voldoet aan een bepaald kenmerk gelijk aan 50% plus of min 4%. Het is dan dus voor 95% zeker dat het aandeel van de gehele populatie dat voldoet aan dat kenmerk ligt tussen 46% en 54%.

De steekproef in het recreatiebeeldenonderzoek was niet geheel representatief. Dit is gecorrigeerd door te wegen. Door deze weging wordt de betrouwbaarheidsmarge iets breder. Deze betrouwbaarheidsmarge kan worden berekend met een formule (Moors & Muilwijk, 1975). De betrouwbaarheidsmarge is het breedst als voor elke apart gewogen groep binnen de steekproef de uitkomst wordt gevonden dat 50% van de groep aan een specifiek kenmerk voldoet. In het recreatiebeeldenonderzoek gaat deze uitkomst gepaard met een betrouwbaarheidsmarge van 50% plus of min 4,3%.

3 Uitkomsten voor de Nederlandse bevolking

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk presenteert de onderzoeksresultaten voor de gehele Nederlandse bevolking van 15 jaar en ouder. Er wordt nog geen onderscheid gemaakt tussen verschillende groepen binnen de bevolking. Later gebeurt dat wel. Hoofdstuk 4 geeft de uitkomsten voor vijf afzonderlijke recreantensegmenten. Hoofdstuk 5 vermeldt de uitkomsten voor vijf groepen respondenten die zijn gevormd op grond van de mate van stedelijkheid van hun woongemeente.

Achtereenvolgens komen in dit hoofdstuk de volgende onderwerpen aan bod:

- de populariteit van recreatiebeelden
- de gewenste participatie aan recreatie volgens de beelden en de gerealiseerde participatie
- de frequentie waarmee mensen in het afgelopen jaar uitstapjes maakten volgens elk recreatiebeeld
- het oordeel over het beschikbare aanbod voor recreatie conform de recreatiebeelden op een acceptabele reisafstand van de woning van de recreant
- conclusies

3.2 Populariteit van de recreatiebeelden

In onderstaande lijst zijn de recreatiebeelden in volgorde van afnemende populariteit gerangschikt. Enkele beelden delen een plaats:

- 1 In de natuur genieten van de omgeving, de planten en de dieren.
- 2 De stad in en u daar vermaken met uw partner of met anderen.
- 2 Samen met anderen uw vrije tijd doorbrengen in het water, bij het water, of op het ijs.
- 2 Gezellig samen met kinderen recreëren.
- 3 Op het platteland genieten van de weilanden, de akkers, de boerderijen, de dorpjes enzovoorts.
- 3 Gezellig samen met anderen sportief recreëren in de buitenlucht.
- 4 Lekker sporten in de buitenlucht.
- 4 Een evenement bezoeken, gezellig temidden van al die anderen op een plek waar iets bijzonders gebeurt.
- 5 Attractiebezoek, het kost wel wat maar dat is het waard.
- 6 In de rust en schoonheid van de natuur nadenken over uzelf en het leven.
- 7 Een spannende sport beoefenen in de buitenlucht om uw eigen grenzen te verleggen.

Fig. 1 Collage over het recreatiebeeld 'In de natuur genieten van de omgeving, de planten en de dieren'

De hoogst genoteerde beelden laten al een grote variatie in recreatieomgevingen zien: natuur, stad, water en platteland zijn alle populair. Evenzo valt op dat gezelligheid met anderen en genieten van de omgeving vaak voorkomen in de hoger genoteerde beelden. Uitgesproken sportinspanningen en contemplatieve activiteiten zijn minder in trek.

De populariteit van de recreatiebeelden is gemeten met de vraag op hoeveel vrije dagen de respondent een uitstapje zou willen maken dat bij het recreatiebeeld past. Respondenten konden kiezen uit vijf antwoordcategorieën:

- Ik wil op geen enkele vrije dag zo'n uitstapje maken.
- Ik wil af en toe op een vrije dag wel zo'n uitstapje maken.
- Ik wil op meerdere vrije dagen in het jaar zo'n uitstapje maken.
- Ik wil vele vrije dagen in het jaar zo'n uitstapje maken.
- Ik wil op al mijn vrije dagen zo'n uitstapje maken.

Op grond van de gemiddelde score op deze vraag zijn de recreatiebeelden gerangschikt naar hun populariteit. Vervolgens is gecontroleerd of de opeenvolgende beelden werkelijk op een andere plaats staan of dat zij eigenlijk dezelfde plaats delen. Beelden zijn op een andere plaats gezet indien de gemiddelde score op de beelden significant van elkaar verschilt (significantieniveau $\alpha = 0,01$, getoetst met de Friedmann-test).

De populariteit van de beelden is ook nog op een andere wijze gemeten, namelijk door de respondenten zelf de recreatiebeelden te laten rangschikken in volgorde van populariteit. Deze tweede methode was echter voor 126 respondenten te moeilijk: zij slaagden er niet in om alle recreatiebeelden te rangschikken volgens hun persoonlijke voorkeur. Toch levert ook deze tweede meetmethode bij middeling van de uitkomsten over alle respondenten een volgorde die bijna geheel overeenkomt met bovenstaande rangschikking.

3.3 Participatie in recreatie

Gewenste participatie

De gewenste participatie, het aandeel respondenten dat op zijn minst af en toe wil recreëren volgens een recreatiebeeld, is voor de meeste recreatiebeelden hoog (tabel 5). Het geeft aan dat mensen veel variatie zoeken in hun recreatie, iets dat ook uit andere onderzoeken bekend is. Relatief laag is de gewenste participatie in:

- lekker sporten in de buitenlucht
- nadenken in de natuur
- een spannende sport beoefenen

De twee laatste zijn ook de minst populaire recreatiebeelden. 'Lekker sporten in de buitenlucht' echter scoort qua populariteit hoger, namelijk nog boven de recreatiebeelden 'een evenement bezoeken' en 'attractiebezoek'. De oorzaak hiervan is dat mensen die willen participeren in het recreatiebeeld 'lekker sporten in de buitenlucht', dat gemiddeld vaak willen doen. 'Evenementenbezoek' en 'attractiebezoek' daarentegen spreken wel veel mensen aan die erin willen participeren, maar de meesten van hen willen niet echt vaak een evenement of attractie bezoeken.

Gerealiseerde participatie

De gerealiseerde participatie omvat degenen die in de afgelopen 12 maanden op minstens één vrije dag een uitstapje maakten waarbij volgens het recreatiebeeld is gerecreëerd. Deze gerealiseerde participatie is bij nagenoeg alle recreatiebeelden lager dan de gewenste participatie (tabel 5). Dat mensen niet participeren hoewel ze dat wel wensen, kan komen doordat er onvoldoende geschikt aanbod is of doordat persoonlijke omstandigheden beperkingen stellen. Voorbeelden van persoonlijke beperkingen zijn te weinig tijd, te weinig geld, te weinig energie, geen vervoer, geen gezelschap enzovoorts.

Bij de meeste recreatiebeelden is er slechts een klein verschil tussen de gewenste en de gerealiseerde participatie (tabel 5). Daardoor lijkt het alsof de meeste mensen die volgens een specifiek recreatiebeeld willen recreëren dat van tijd tot tijd ook kunnen doen. Echter, deze conclusie is voorbarig. De gerealiseerde participatie omvat namelijk ook mensen die weliswaar volgens het recreatiebeeld recreëerden, maar dat eigenlijk niet wensen. Het meest zichtbaar is dit bij het recreatiebeeld 'de stad in en u daar vermaken': de gerealiseerde participatie is hier 2% hoger dan de gewenste participatie. Er kunnen verschillende redenen zijn voor dit tegenstrijdige gedrag. Sociale verplichtingen bijvoorbeeld, dus de noodzaak om tegen de eigen voorkeur in soms toch met vrienden of familieleden de stad in te gaan. Ook de overtuiging dat een bepaalde vorm van recreatie goed is kan een reden zijn voor deelname daaraan door iemand, hoewel hij of zij deze vorm van recreatie niet aantrekkelijk vindt om te doen.

Het aandeel mensen dat wel wenst te participeren in recreatie volgens een recreatiebeeld maar dit de afgelopen 12 maanden niet deed, geeft aan in hoeverre mensen aan hun recreatieve wensen kunnen tegemoet komen (derde kolom in tabel 5). Voor vrijwel alle recreatiebeelden is dit aandeel hoger dan 10%. Het hoogst is het voor de recreatiebeelden:

- in de natuur nadenken
- een spannende sport beoefenen

Opmerkelijk genoeg zijn dit de twee recreatiebeelden die over de gehele linie het minst populair zijn. Ongeveer een kwart van de bevolking slaagt er niet in volgens deze twee beelden te recreëren hoewel ze dat wel willen. Uitgedrukt als percentage van alleen diegenen die wensen te participeren in deze twee beelden is het aandeel uiteraard nog hoger: ruim eenderde voor 'nadenken in de natuur' en tweederde voor 'een spannende sport beoefenen'.

Nadere analyse laat zien dat de ongewenste non-participatie bij alle recreatiebeelden voor 60% tot 80% bestaat uit mensen die 'af en toe' volgens het beeld willen recreëren, dus de betreffende recreatie er 'bij' zou willen doen. De overige 20% tot 40% wil toch nog wel vaker dan af en toe recreëren volgens het beeld. Voor hen is het niet-realiseren van de wens tot participatie dus het meest beperkend. Maar ook voor degenen die het erbij willen doen, blijft het beperkend als het niet lukt. Verbreding van het recreatieve activiteitenpatroon is immers de trend in de afgelopen decennia. Daarbij neemt de tijd die gemiddeld per activiteit wordt besteed af.

Tabel 5 Gerealiseerde en gewenste participatie aan uitstapjes conform de recreatiebeelden en non-participanten die wel willen participeren (in % van steekproefpopulatie)

Recreatiebeeld	Gerealiseerde participatie	Gewenste participatie	Non-participanten die wel wensen te participeren
In de natuur genieten	85	92	10
De stad in en u daar vermaken	89	87	6
Met anderen op het water of ijs	73	86	19
Gezellig samen met kinderen	66	77	16
Op het platteland genieten	72	79	12
Gezellig met anderen sportief recreëren	72	78	16
Lekker sporten in de buitenlucht	58	65	18
Een evenement bezoeken	79	82	12
Attractiebezoek	68	80	19
In de natuur nadenken	46	64	23
Een spannende sport beoefenen	14	38	26

3.4 Frequentie waarmee wordt gerecreëerd

Gerealiseerde frequentie

Als iedereen zijn recreatieve voorkeuren zou kunnen volgen, zou de gemiddelde frequentie van uitstapjes volgens de recreatiebeelden dezelfde tendens tonen als de gemiddelde populariteit van de recreatiebeelden. In grote lijnen blijkt dat inderdaad het geval te zijn (tabel 6). Toch ligt de frequentie bij drie recreatiebeelden hoger dan de frequentie van voorgaande, meer aantrekkelijke recreatiebeelden.

- op het platteland genieten
- lekker sporten in de buitenlucht
- in de natuur nadenken

De oorzaak hiervan is niet duidelijk. Wel is in paragraf 3.3 geconstateerd dat lang niet iedereen die wenst te participeren daar in slaagt en dat de wensen dus niet altijd kunnen worden gerealiseerd. Dit kan zowel samenhangen met het beschikbare aanbod als met persoonlijke omstandigheden.

Wenselijkheid van een hogere frequentie

Er is nog een grote latente behoefte aan openluchtrecreatie. Voor alle recreatiebeelden geven vele respondenten aan dat ze vaker hadden willen recreëren volgens het recreatiebeeld dan dat ze in werkelijkheid deden (tabel 6). Bij de minder populaire recreatiebeelden ligt dit percentage meestal lager dan bij de meer aantrekkelijke recreatiebeelden. De hoogste percentages gelden voor de recreatiebeelden:

- met anderen op het water of ijs
- in de natuur genieten

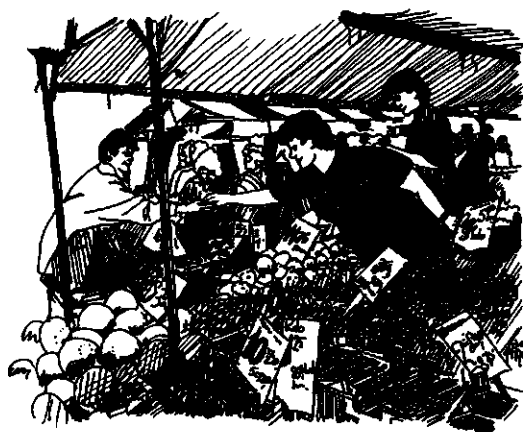
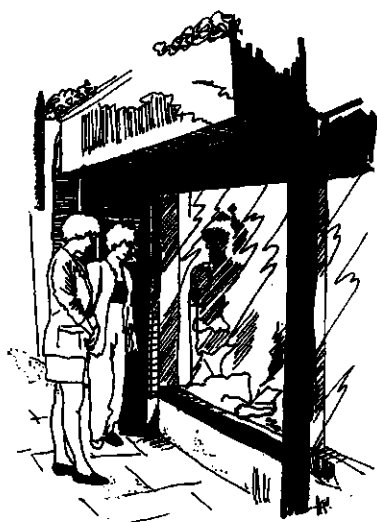
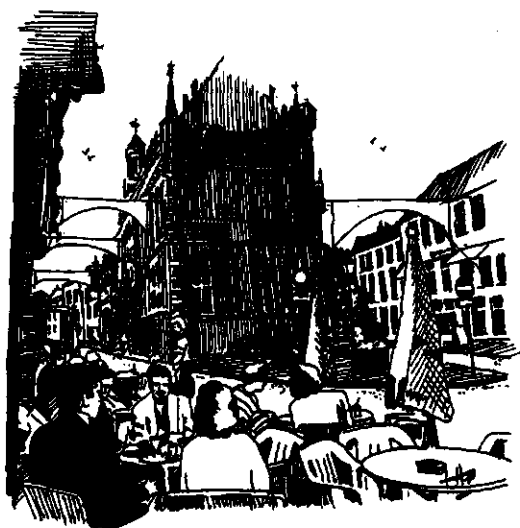

Fig. 2 Collage over het recreatiebeeld 'De stad in en u daar vermaken met uw partner of met anderen'

Tabel 6 De gemiddelde frequentie van uitstapjes volgens de recreatiebeelden en het percentage respondenten dat vaker zo'n uitstapje had willen maken

Recreatiebeeld	Frequentie (gemiddeld over alle respondenten)	Percentage respondenten dat vaker had gewild
In de natuur genieten	22,5	55
De stad in en u daar vermaken	16,4	43
Met anderen op het water of ijs	10,1	60
Gezellig samen met kinderen	10,3	45
Op het platteland genieten	20,8	45
Gezellig met anderen sportief recreëren	11,6	50
Lekker sporten in de buitenlucht	19,1	40
Een evenement bezoeken	4,5	42
Attractiebezoek	2,4	42
In de natuur nadenken	8,4	30
Een spannende sport beoefenen	1,0	31

Nadere analyse laat zien, dat onder degenen die een in hogere frequentie willen recreëren volgens een recreatiebeeld dat beeld meer populair is dan onder degenen die vinden dat ze genoeg uitstapjes maken volgens dat recreatiebeeld. De verschillen zijn significant ($\alpha = 0,01$; getoetst met Mann-Whitney-U-test). Dit geldt voor alle recreatiebeelden.

Nadere analyse laat eveneens zien dat de wens tot een hogere recreatie geen eenduidige relatie heeft met de gerealiseerde frequentie. Bij twee recreatiebeelden maken de mensen die vaker had willen recreëren volgens het recreatiebeeld gemiddeld significant minder uitstapjes dan de groep die vindt dat ze genoeg uitstapjes maakt (significant bij $\alpha = 0,01$):

- genieten op het platteland
- genieten in de natuur

Bij deze twee beelden is er dus objectief gezien een achterstand van degenen die vaker hadden willen recreëren ten opzichte van degenen die vinden dat ze vaak genoeg recreëerden volgens deze recreatiebeelden.

Bij de andere negen beelden is er alleen subjectief gezien een achterstand. De frequentie waarmee wordt gerecreëerd volgens deze beelden verschilt niet tussen de mensen die vaker hadden willen recreëren volgens deze beelden en de mensen die vinden dat ze het vaak genoeg deden. Bij twee van deze recreatiebeelden zijn er zelfs al meer uitstapjes gemaakt door de groep die vaker had gewild, namelijk bij:

- een evenement bezoeken ($\alpha = 0,01$)
- een spannende sport beoefenen (significant bij $\alpha = 0,05$)

De subjectiviteit van de achterstand maakt voor de betreffende recreanten niet uit. Zij zijn immers degenen die bepalen of ze iets vaker wensen te doen of niet.

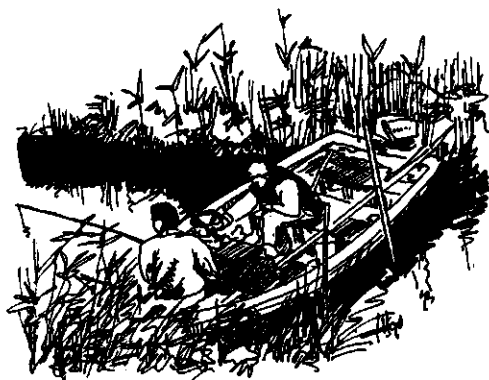
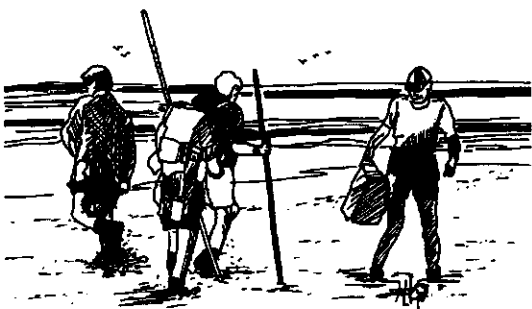

Fig. 3 Collage over het recreatiebeeld 'Samen met anderen uw vrije tijd doorbengen in het water, bij het water, of op het ijs'

3.5 Oordeel over aanbod in de omgeving

Afhankelijk van het recreatiebeeld vindt een kwart tot de helft van de mensen dat er op een acceptabele reisafstand in hun omgeving iets of zelfs veel te weinig mogelijkheden zijn voor uitstapjes conform het recreatiebeeld (tabel 7). Deze uitkomst geeft in eerste instantie aan dat velen waarde hechten aan de aanwezigheid van voldoende aanbod en vinden dat er wat meer zou moeten zijn. Dat geldt voor alle recreatiebeelden.

Duidelijk is voorts dat de tekorten in het aanbod in de omgeving voor de meeste recreatiebeelden eerder liggen in de sfeer van 'iets te weinig' dan in de sfeer van 'veel te weinig'. Uitzonderingen hierop zijn de recreatiebeelden:

- attractiebezoek
- een spannende sport beoefenen

Eenvijfde deel vindt dat er voor deze beelden 'veel te weinig' aanbod is.

De uitkomst lijkt bovendien te suggereren dat het huidige recreatieve aanbod onvoldoende is voor de door individuen gewenste recreatie. Die interpretatie gaat echter te ver. Respondenten blijken hun oordeel over het aanbod namelijk niet alleen gebaseerd te hebben op dat wat ze wensen voor hun eigen recreatie. Ze hebben ook rekening gehouden met hun inschatting van recreatieve behoeften van anderen. Zo vindt in totaal 56% van de respondenten de mogelijkheden voor het recreatiebeeld 'een spannende sport' te gering. Dat is hoger dan de 38% respondenten die op zijn minst af en toe volgens dit recreatiebeeld wenst te recreëren.

Toch is er voor vijf recreatiebeelden wel een relatie aantoonbaar tussen het onvoldoende aanbod op een acceptabele reisafstand en achterblijvend recreatief gedrag. Bij deze beelden oordelen de respondenten die vaker hadden willen recreëren volgens het beeld, significant negatiever over het aanbod dan degenen die vonden dat ze vaak genoeg recreëerden (significant bij $\alpha = 0,01$; eenzijdige toetsing volgens Mann-Whitney-U-test). Dit betreft de recreatiebeelden:

- gezellig met de kinderen
- een evenement bezoeken
- een attractie bezoeken
- nadenken in de natuur
- een spannende sport beoefenen

Voor deze vijf recreatiebeelden kan daarom worden geconcludeerd dat achterblijvend aanbod in de omgeving tot effect heeft dat de frequentie van uitstapjes achterblijft bij de gewenste frequentie.

Voor de zes overige recreatiebeelden is er geen significant verschil tussen het oordeel van de groep die vaker had gewild en het oordeel van de groep die het aantal gemaakte uitstapjes genoeg vindt. Toch betekent dat nog niet dat er bij deze beelden geheel geen verband is tussen achterblijvend recreatief gedrag en onvoldoende aanbod. Doordat mensen hun oordeel over het aanbod in de omgeving niet enkel op hun eigen voorkeuren hebben gebaseerd is dit oordeel namelijk omgeven met ruis.

Een eventueel verband met wel of niet zelf vaker willen recreëren vervaagt daardoor en wordt moeilijker traceerbaar. Voor deze zes beelden geeft het onderzoek daarom

geen uitsluitel over een eventuele negatieve invloed van onvoldoende aanbod op het recreatief gedrag.

Behalve tot een achterblijvende frequentie van recreatief gedrag, kan onvoldoende aanbod ook leiden tot een geringere kwaliteit van de recreatieve ervaring, doordat het ter plaatse te druk is of er te weinig afwisseling is in het beperkte aanbod. In hoeverre dit speelt kan het onderzoek evenwel niet aangeven.

Tabel 7 Percentage respondenten dat het aanbod voor uitstapjes conform de recreatiebeelden op een acceptabele reisafstand in de omgeving veel te weinig en iets te weinig vindt

Recreatiebeeld	Veel te weinig	Iets te weinig	Totaal
In de natuur genieten	11	23	34
De stad in en u daar vermaken	6	21	27
Met anderen op het water of ijs	14	23	37
Gezellig samen met kinderen	11	18	29
Op het platteland genieten	7	23	30
Gezellig met anderen sportief recreëren	8	20	28
Lekker sporten in de buitenlucht	7	21	28
Een evenement bezoeken	11	28	39
Attractiebezoek	21	30	51
In de natuur nadenken	8	20	28
Een spannende sport beoefenen	21	34	56

3.6 Conclusies

- 1 Een brede keus aan recreatiemogelijkheden is wenselijk. Voor tien van de elf recreatiebeelden geldt namelijk dat een meerderheid van de Nederlanders minstens af en toe wil participeren in recreatie volgens deze beelden.
- 2 Qua recreatieomgeving zijn Nederlanders daarbij echte alleseters: de natuur, het water, de stad en het platteland scoren alle hoog in populariteit.
- 3 Grote voorkeur is er bovendien voor gezellige vormen van recreatie. Samen met anderen activiteiten ondernemen is wellicht belangrijker dan de activiteiten op zichzelf.
- 4 Ook het genieten van de omgeving heeft grote voorkeur.
- 5 Uitgesproken actieve en contemplatieve recreatievormen zijn minder populair.
- 6 Nederlanders slagen er in het algemeen redelijk in om te recreëren volgens hun voorkeuren. Diegenen die wensen te participeren in recreatie volgens een specifiek beeld doen dat heel vaak ook en er wordt gemiddeld genomen meer frequent gerecreëerd volgens de meer populaire recreatiebeelden.
- 7 Toch is de ongewenste non-participatie bij twee recreatiebeelden relatief hoog: een kwart van de Nederlanders participeert niet in nadenken in de natuur en in het beoefenen van een spannende sport, maar wil dat eigenlijk wel.
- 8 Tegelijkertijd is er een grote latente behoefte aan openluchtrecreatie. Afhankelijk van het recreatiebeeld wil 30% tot 60% van de Nederlanders vaker recreëren. Deze latente behoefte is het grootst bij de recreatiebeelden 'samen met anderen in/bij het water of op het ijs' en 'in de natuur genieten'.
- 9 Voor deze, maar ook voor veel andere recreatiebeelden, signaleren Nederlanders een aanbodtekort op een acceptabele reisafstand. Onduidelijk is echter of men hierbij vooral aan de medeburgers denkt of aan zichzelf.

- 10 Bij vijf recreatiebeelden is duidelijk dat aanbodtekorten mensen beperken in hun eigen recreatieve wensen. Dit betreft 'gezellig samen met kinderen recreëren', 'attractiebezoek', 'een evenement bezoeken', 'in de natuur nadenken' en 'een spannende sport beoefenen'. De mensen die vaker willen recreëren volgens deze beelden signaleren grotere aanbodtekorten dan degenen die vinden dat ze vaak genoeg recreëren volgens deze beelden.

4 Uitkomsten voor vijf recreantensegmenten

4.1 Inleiding

In eerder onderzoek van DLO-Staring Centrum is vastgesteld dat recreanten kunnen worden onderverdeeld in vijf segmenten (De Vries en De Bruin, 1993):

- ouderen
- kwieke senioren
- bedrijvigen
- gezinsmensen
- minderdraagkrachtigen

De Vries en De Bruin (1993) signaleerden dat de vijf segmenten van elkaar verschillen in:

- deelname door segmentleden aan afzonderlijke recreatieve activiteiten in de openlucht
- frequentie waarmee de segmentleden afzonderlijke recreatieve activiteiten beoefenen
- oordeel van de segmentleden over zaken die hen beperken in hun openlucht-recreatie
- sociale en economische kenmerken van de segmentleden

Hun segmentindeling is hier gebruikt voor vervolganalyses. Er is nagegaan of de segmenten van elkaar verschillen voor wat betreft:

- de populariteit van afzonderlijke recreatiebeelden
- de gewenste participatie in recreatie volgens de beelden en de gerealiseerde participatie
- de frequentie van uitstapjes volgens de recreatiebeelden in het afgelopen jaar en de tevredenheid daarmee
- het oordeel over het aanbod voor de recreatiebeelden in de omgeving

Omdat de segmenten verschillen naar sociale en economische kenmerken geven deze analyses tegelijk een indruk van de samenhang tussen sociale en economische kenmerken en de interesse voor de recreatiebeelden.

Op voorhand lijkt het aannemelijk dat er verschillen zullen zijn in het recreatieve gedrag en de voorkeuren van de vijf segmenten. De Vries en De Bruin vonden immers ook verschillen tussen de segmenten voor de participatie en deelnamefrequentie. Wel is er uiteraard een verschil tussen de recreatiebeelden en de recreatieve activiteiten waarop de oorspronkelijke segmentindeling is getoetst. Immers een recreatiebeeld is gebaseerd op een combinatie van 'wat, waar, met wie en in welke sfeer' tijdens de recreatie. Eénzelfde recreatieve activiteit kan daarom bij meerdere recreatiebeelden voorkomen, afhankelijk van de context waarin wordt gerecreëerd. Bovendien past een bepaalde recreatiecontext soms ook bij meerdere recreatiebeelden (aanhangsel 2). In het oorspronkelijke onderzoek naar de segmentindeling is gewerkt met recreatieve activiteiten die elkaar geheel uitsluiten en is bovendien de context van recreatie slechts deels en op een andere wijze meegenomen. Desalniettemin lijken de verschillen tussen

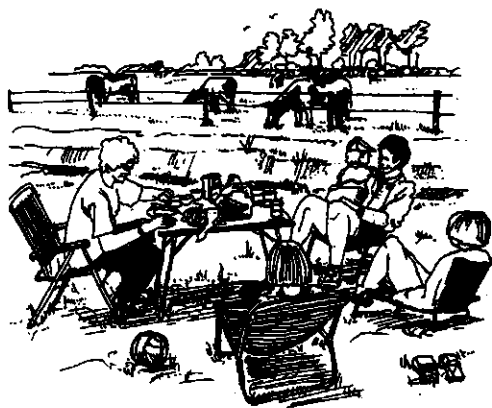

Fig. 4 Collage over het recreatiebeeld 'Gezellig samen met kinderen recreëren'

de vijf segmenten zo robuust dat er ook voor de recreatiebeelden verschillen kunnen worden verwacht.

De respondenten zijn toegedeeld aan de vijf segmenten op grond van hun score op een serie sociale en economische kenmerken. Zodra een kenmerk ontbreekt kan de respondent niet meer worden toegedeeld aan een segment. In verband hiermee zijn slechts 522 respondenten toegedeeld aan de segmenten (tabel 8).

Tabel 8 De omvang van de vijf recreantensegmenten

Segment	Aantal	Percentage
Ouderen	105	20
Kwieke senioren	75	14
Bedrijvigen	155	30
Gezinsmensen	114	22
Minderdraagkrachtigen	74	14
Totaal	522 ¹	100

¹ Door afronding na weging kan het totaal aantal afwijken van de som van de aantallen per segment.

In het onderstaande wordt eerst ingegaan op de sociale en economische kenmerken van de vijf segmenten. Daarna op de uitkomsten van de segmenten over de recreatiebeelden.

4.2 Sociale en economische kenmerken

Een overzicht van de samenstelling van de recreantensegmenten volgens verschillende sociaal-economische kenmerken is opgenomen in aanhangsel 4. Hier wordt volstaan met een samenvatting.

De kenmerken van de recreantensegmenten in dit onderzoek zijn:

- Ouderen zijn bijna allen 45 jaar of ouder. De 65-plussers vormen onder hen de grootste groep (49%). In verband hiermee wonen ze bijna allemaal in huishoudens zonder kinderen (92%). Voorts woont de helft in een huishouden met een gehuwd of samenwonend paar. De andere helft is alleenstaand. Slechts een kleine minderheid heeft nog betaald werk (9%). De meeste ouderen hebben een laag opleidingsniveau (89%)
- Kwieke senioren zijn eveneens merendeels 45 jaar of ouder, maar onder hen zijn minder 65-plussers (31%). De meeste van hen wonen in een huishouden rond een gehuwd of samenwonend paar (83%) en meestal zonder inwonende kinderen (77%). Betaald werk wordt uitgeoefend door ruim een kwart van de kwieke senioren (28%). De helft heeft een laag opleidingsniveau.
- Bedrijvigen zijn tussen de 15 en 54 jaar, maar de meesten zijn jonger dan 35, namelijk tussen de 15 en 24 jaar (41%) of tussen de 25 en 34 jaar (41%). Ongeveer tweederde van hen woont in een huishouden met een gehuwd of samenwonend paar (63%) en eveneens ongeveer tweederde woont in een huishouden zonder inwonende kinderen (66%). Toch is het aandeel respondenten dat zelf nog inwonend kind is binnen dit segment het hoogst (26%). De bedrijvigen hebben vaak een middelbaar (48%) of hoog (29%) opleidingsniveau. Van hen heeft 71% betaald werk.

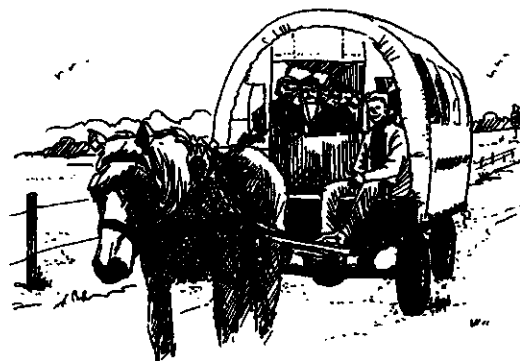
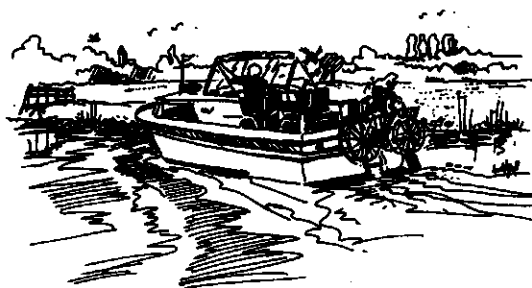
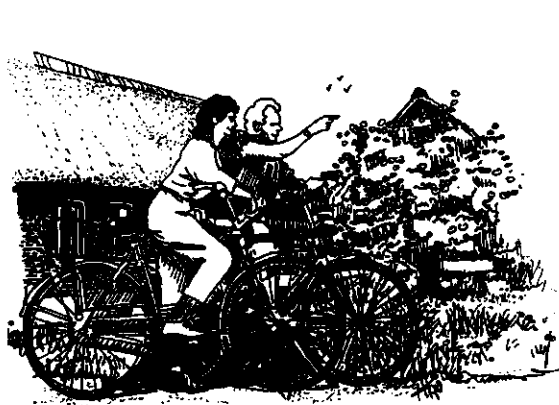

Fig. 5 Collage over het recreatiebeeld 'Op het platteland genieten van de weilanden, de akkers, de boerderijen, de dorpjes enz.'

- Van de gezinsmensen is de helft tussen de 35 en 44 jaar (50%). Daarnaast zijn ook de leeftijdsklassen tussen 25 en 34 jaar (25%) en tussen de 45 en 54 jaar (19%) belangrijk. De gezinsmensen wonen merendeels in een huishouden met inwonende kinderen (89%). Ook wonen ze bijna allemaal in een huishouden met een gehuwd of samenwonend paar (98%). De meesten hebben betaald werk (82%) en de hoogste opleiding die zij afsloten ligt vaak op middelbaar (43%) of hoog (33%) niveau.
- Minderdraagkrachtigen zijn tussen de 15 en 65 jaar. Daarbij is eenderde deel tussen de 35 en 44 jaar (32%) en een kwart tussen de 45 en 54 jaar. Ongeveer driekwart van hen woont in een huishouden met inwonende kinderen (78%). Daarbij is een minderheid van de respondenten (19%) in dit segment zelf nog inwonend kind. Driekwart van de minderdraagkrachtigen wonen in een huishouden met een gehuwd of samenwonend paar ligt (74%). De meeste minderdraagkrachtigen hebben een laag opleidingsniveau (82%). Van hen heeft 42% betaald werk.

4.3 Populariteit van recreatiebeelden

Voor alle recreatiebeelden zijn er significante verschillen tussen de vijf segmenten voor de populariteit van het recreatiebeeld (Kruskall-Wallis-test; $\alpha = 0,01$). Dit betekent dat minstens één segment het recreatiebeeld anders beoordeelt dan één ander segment.

Tabel 9 laat zien voor welke segmenten de recreatiebeelden meer of minder aantrekkelijk zijn dan voor minstens een ander segment. Vooral ouderen en kwieke senioren beoordelen recreatiebeelden vaker als minder aantrekkelijk. Bedrijvigen en gezinsmensen beoordelen daarentegen meerdere recreatiebeelden als aantrekkelijk. In wat mindere mate geldt dat ook voor minderdraagkrachtigen.

Het globale beeld past bij informatie die al voorhanden is over de recreantensegmenten:

- Ouderen zijn gemiddeld genomen ouder dan alle andere segmenten en hebben weinig energie meer. Het is dus begrijpelijk dat recreatiebeelden rond sportieve recreatie voor hen wat minder aantrekkelijk zijn dan voor anderen. Hetzelfde kan gelden voor recreatiebeelden die grote drukte impliceren, zoals attracties, evenementen en stadsbezoek. De grotere attractiviteit van genieten in de natuur, genieten op het platteland en nadenken in de natuur is daarvan de keerzijde.
- Kwieke senioren zijn wel niet zo oud als ouderen, maar zijn gemiddeld wel ouder dan recreanten uit andere segmenten. Als ze nog ouder worden, gaan ze vanzelf tot de ouderen horen. Dat zij in hun voorkeuren sterk lijken op de ouderen is daarom niet zo vreemd.
- Bedrijvigen doen in het algemeen veel aan sportieve recreatie activiteiten en doen ook veel verschillende activiteiten (De Vries & De Bruin, 1993). De grotere populariteit van recreatiebeelden rond sport strookt met dat actieve recreatieve gedrag. Het grote aantal recreatiebeelden dat zij aantrekkelijker vinden dan andere segmenten past bovendien bij hun behoefte aan variatie. De recreatiebeelden 'in de natuur genieten', 'op het platteland genieten' en 'in de natuur nadenken' vinden ze echter minder aantrekkelijk dan andere segmenten. Dat zou kunnen komen doordat deze recreatiebeelden te rustig zijn.

- Gezinsmensen en minderdraagkrachtigen zijn merendeels mensen met kinderen. Dat zij het recreatiebeeld 'gezellig samen met kinderen' aantrekkelijker vinden dan andere segmenten past daarbij. Ook de interesse voor attractiebezoek kan hier mee samenhangen. In vergelijking met gezinsmensen vinden minderdraagkrachtigen wat minder recreatiebeelden aantrekkelijker dan andere segmenten. Dit kan komen doordat minderdraagkrachtigen economisch gezien slechter af zijn en daardoor op voorhand al minder mogelijkheden hebben. Aspiraties of voorkeuren worden immers vaak aangepast aan de concrete mogelijkheden.

*Tabel 9 Richting van significante verschillen in populariteit van recreatiebeelden per recreanten-segment (+ aantrekkelijker recreatiebeeld voor het segment; - minder aantrekkelijk recreatiebeeld voor het segment; blanco betekent dat het segment het recreatiebeeld niet significant aantrekkelijker of minder aantrekkelijk vindt dan andere segmenten)*¹⁺²

Recreatiebeeld	Minderdraag- krachtige	Gezinsmens	Bedrijvig	Kwieke senior	Oudere
In de natuur genieten		+	-	+	+
De stad in en u daar vermaken			+		-
Met anderen op het water of ijs	+	+	+	-	-
Gezellig samen met kinderen	+	+	-	-	-
Op het platteland genieten		+	-	+	+
Lekker sporten in de buitenlucht		+	+	-	-
Een evenement bezoeken	+		+	-	-
Attractiebezoek	+	+	+		-
In de natuur nadenken	-	-	-	-	+
Een spannende sport beoefenen	-		+	-	-

¹ Op basis van Scheffé-toets, $\alpha = 0,05$.

² De tabel vermeldt voor het recreatiebeeld 'sportief recreëren in de buitenlucht' geen significante verschillen tussen segmenten, hoewel eerder is gesteld dat deze er wel zijn. De tabeluitkomsten zijn echter gebaseerd op een andere statistische procedure.

In samenhang met het voorgaande, staan de beelden bij rangschikking naar populariteit ook in een wat andere volgorde voor de diverse segmenten (tabel 10). Het aantal posities in deze rangschikking is voor elk segment lager dan het aantal posities in de volgorde die ontstaat als alle respondenten samen worden genomen. Echter, opmerkelijk zijn vooral die situaties waarin de trend in de volgorde van de recreatiebeelden voor één segment afwijkt van de trend in de volgorde voor alle respondenten:

- Voor de ouderen komt 'in de natuur nadenken' op een tweede plaats. Voor alle respondenten samen staat het op de op een na laatste plaats.
- Zowel bij de ouderen als bij de kwieke senioren scoort het beeld 'op het platteland genieten' hoger.
- De populariteit van de beelden voor de bedrijvigen wijkt sterk af:
 - 'De stad in en u daar vermaken' komt voor hen op de eerste plaats.
 - Op het platteland genieten' staat bij hen op de laatste plaats.
 - Ook het beeld 'gezellig samen met de kinderen' scoort bij hen wat lager.
 Hoewel bedrijvigen het enige segment zijn dat het beeld 'in de natuur genieten' niet als eerste prefereert, staat het bij hen toch nog altijd op de tweede plaats.
- Bij gezinsmensen scoren de beelden 'gezellig samen met de kinderen' en 'attractiebezoek' relatief hoger.

Opmerkelijk is bovendien dat ook bij de bedrijvigen het beeld 'een spannende sport beoefenen' de laatste plaats inneemt. Deze laatste plaats relativeert de eerdere constatering dat bedrijvigen dit beeld aantrekkelijker vinden dan andere segmenten.

Tabel 10 Positie van de recreatiebeelden bij rangschikking naar populariteit en per segment^{1 + 2}

Recreatiebeeld	Minder- Draag- krachtige	Gezins- mens	Bedrijvig	Kwieke senior	Oudere	Allen ³
In de natuur genieten	1	1	2	1	1	1
De stad in en u daar vermaken	1	2	1	2	3	2
Met anderen op het water of ijs	1	2	2	2	3	2
Gezellig samen met kinderen	1	1	3	2	3	2
Op het platteland genieten	2	2	4	1	2	3
Gezellig met anderen sportief recreëren	2	2	2	2	3	3
Lekker sporten in de buitenlucht	2	2	2	3	4	4
Een evenement bezoeken	2	3	2	3	4	4
Attractiebezoek	2	2	3	3	5	5
In de natuur nadenken	2	3	4	3	2	6
Een spannende sport beoefenen	3	4	4	4	6	7

¹ Rangordening op basis van Friedman-test ($\alpha = 0,01$).

² Per segment konden minder posities worden onderscheiden in de volgorde van populariteit voor de beelden, dan voor de gehele steekproef. Dit komt waarschijnlijk doordat aantal respondenten per segment lager is dan voor de totale steekproef.

³ De kolom met de kop allen vermeldt welke positie de recreatiebeelden innemen op grond van rangschikking van de uitkomsten voor de Nederlandse bevolking van 15 jaar en ouder (hoofdstuk 3). De kolom dient alleen ter vergelijking. Er is geen wiskundige relatie tussen de positie nummers in deze kolom en de positie nummers in kolommen voor afzonderlijke recreantensegmenten.

4.4 Participatie aan uitstapjes volgens recreatiebeelden

Gewenste participatie

Het aandeel mensen dat op zijn minst af en toe wenst te participeren in recreatiebeelden wordt hier aangeduid met gewenste participatie. Deze gewenste participatie toont bij tien van de elf recreatiebeelden significante verschillen tussen de vijf segmenten (χ^2 -toets, $\alpha = 0,01$). Indien een iets hoger significantieniveau van $\alpha = 0,05$ wordt gehanteerd, toont ook het recreatiebeeld 'nadenken in de natuur' significante verschillen tussen de segmenten.

Voor de gewenste participatie door de segmenten is het globale beeld (tabel 11) gelijk aan de grote lijn die ook al voor de populariteit van de recreatiebeelden is gesignaleerd:

- Bij veel recreatiebeelden is de gewenste participatie onder de ouderen lager dan het gemiddelde voor alle respondenten.
- Uitzonderingen hierop zijn de recreatiebeelden 'genieten van de natuur', 'op het platteland genieten' en 'nadenken in de natuur'. Voor deze recreatiebeelden is de gewenste participatie het laagst onder de bedrijvigen.
- Ook onder de kwieke senioren is de gewenste participatie bij diverse beelden lager dan onder de jongere segmenten, te weten minderdraagkrachtigen, gezinsmensen en bedrijvigen. Dit betreft met name beelden die sportieve inspanningen impliceren en de drukte van evenementen en attracties.

Fig.6 Collage over het recreatiebeeld 'Gezellig samen met anderen sportief recreëren in de buitenlucht'

- Voor het recreatiebeeld ‘een spannende sport beoefenen’ is de gewenste participatie onder de bedrijvigen het hoogst. Toch is ook voor de bedrijvigen de gewenste participatie aan dit recreatiebeeld niet hoger dan de door bedrijvigen gewenste participatie aan andere recreatiebeelden.
- Onder gezinsmensen is de gewenste participatie aan ‘gezellig samen met de kinderen recreëren’ opvallend hoog.

Tabel 11 Percentage gewenste participatie per recreantensegment

Recreatiebeeld	Minder- draag- krachtige	Gezins- mens	Bedrijvig	Kwieke senior	Oudere	Allen
In de natuur genieten	90	98	86	99	96	93 ¹
De stad in en u daar vermaken	88	89	94	83	72	86 ¹
Met anderen op het water of ijs	92	96	92	83	65	86 ¹
Gezellig samen met kinderen	84	91	69	81	73	79 ¹
Op het platteland genieten	86	91	63	95	83	81 ¹
Gezellig met anderen sportief recreëren	84	90	82	73	60	78 ¹
Lekker sporten in buitenlucht	76	75	83	40	39	65 ¹
Een evenement bezoeken	92	83	90	75	67	82 ¹
Attractiebezoek	88	90	90	67	53	79 ¹
In de natuur nadenken	73	64	57	63	74	65 ²
Een spannende sport beoefenen	37	42	58	16	14	37 ¹

¹ Significant verschillend tussen de segmenten, bij $\alpha = 0,01$ (χ^2 -toets).

² Significant verschillend tussen de segmenten, bij $\alpha = 0,05$ (χ^2 -toets).

Gerealiseerde participatie

Het aandeel mensen die afgelopen 12 maanden werkelijk participeerde in de recreatiebeelden, de gerealiseerde participatie, verschilt bij negen recreatiebeelden significant tussen de vijf segmenten (tabel 12):

- Bij het recreatiebeeld ‘op het platteland genieten’ wordt dit veroorzaakt door de bedrijvigen die in veel mindere mate participeren dan de andere segmenten.
- Voor de andere acht recreatiebeelden zijn het vooral de ouderen die minder participeren.
- Bij vier van deze recreatiebeelden hebben ook de kwieke senioren een relatief lagere participatie, namelijk bij ‘met anderen op het water of ijs’, ‘lekker sporten in de buitenlucht’, ‘attractiebezoek’ en ‘een spannende sport beoefenen’.
- Bij ‘gezellig samen met de kinderen recreëren’ en ‘attractiebezoek’ valt bovendien de hoge participatie van gezinsmensen op.
- Bij het beeld ‘een spannende sport beoefenen’ springt voorts de relatief hoge participatie onder bedrijvigen eruit.

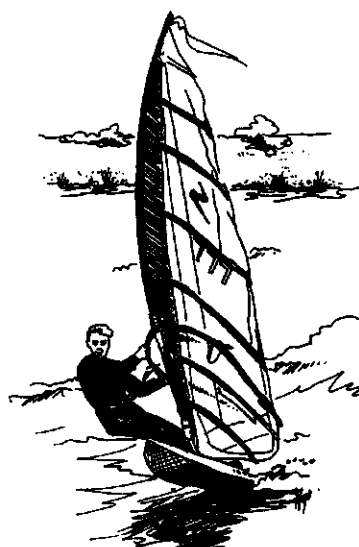
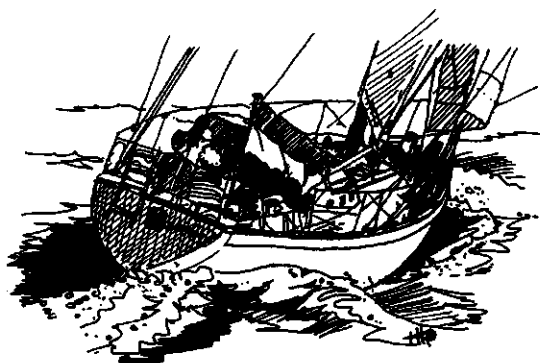
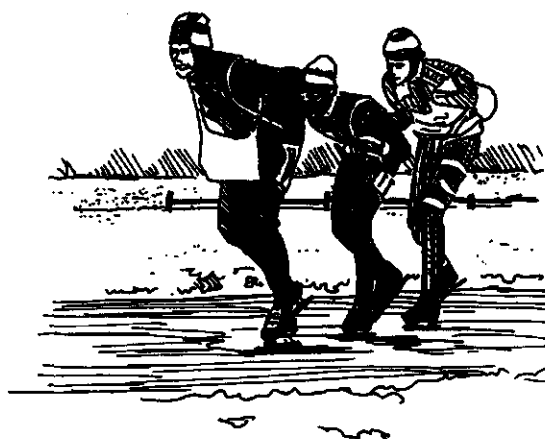

Fig. 7 Collage over het recreatiebeeld 'Lekker sporten in de buitenlucht'

Tabel 12 Percentage gerealiseerde participatie per recreantensegment

Recreatiebeeld	Minder- draag- krachtige	Gezins- mens	Bedrijvig	Kwieke senior	Oudere	Allen
In de natuur genieten	86	89	79	90	86	85
De stad in en u daar vermaken	94	90	95	90	69	88 ¹
Met anderen op het water of ijs	79	78	88	56	47	72 ¹
Gezellig samen met kinderen	72	87	54	67	54	67 ¹
Op het platteland genieten	71	83	58	84	81	73 ¹
Gezellig met anderen sportief recreëren	77	79	77	70	53	72 ¹
Lekker sporten in buitenlucht	60	62	74	35	35	56 ¹
Een evenement bezoeken	93	84	86	74	53	79 ¹
Attractiebezoek	69	84	77	45	48	67 ¹
In de natuur nadenken	45	47	41	52	53	46
Een spannende sport beoefenen	10	14	23	6	1	13 ¹

¹ Significant verschillend tussen de segmenten, bij $\alpha = 0,01$ (χ^2 -toets).

4.5 Frequentie waarmee wordt gerecreëerd

Frequentie

Voor vijf recreatiebeelden verschilt de frequentie waarmee uitstapjes worden ondernomen significant tussen de segmenten (tabel 13). Dat betekent dat bij deze recreatiebeelden minstens één segment een significant hogere of lagere frequentie heeft dan de andere.

De verschillen passen deels opnieuw bij de eerder besproken verschillen in populariteit en gewenste participatie:

- Ouderen doen vaker aan 'genieten in de natuur' en 'genieten op het platteland'. Evenementen bezoeken ze minder vaak.
- Gezinsmensens tonen een hogere frequentie bij 'gezellig samen met kinderen' en 'attractiebezoek'.
- Bedrijvigen bezoeken relatief vaak attracties en evenementen.

Tabel 13 Gemiddelde frequentie per recreantensegment, voor recreatiebeelden waarbij de frequentie significant verschilt tussen de segmenten (oneway-toets, $\alpha = 0,01$)

Recreatiebeeld	Minder- draagkrachtig	Gezinsmens	Bedrijvig	Kwieke senior	Oudere	Allen
In de natuur genieten	11,2	14,2	31,2	17,0	46,7	23,0
Gezellig samen met kinderen	13,6	18,0	6,1	5,8	10,3	10,7
Op het platteland genieten	25,6	14,7	10,9	16,1	47,7	21,2
Een evenement bezoeken	4,9	3,9	5,5	4,5	2,6	4,4
Attractiebezoek	2,1	3,7	2,5	0,9	1,8	2,4

Voor de overige zes recreatiebeelden zijn er dus geen significante verschillen in de frequentie waarmee de segmenten recreëren volgens de beelden. Toch zijn eerder, toen het ging om populariteit, wel significante verschillen waargenomen tussen deze segmenten. Er zou kunnen worden gedacht dat dat ook leidt tot verschillen in de frequentie. Echter, de positieve correlatie tussen de populariteit van een recreatiebeeld en de frequentie is bij de meeste recreatiebeelden slechts zwak en de verschillen in populariteit hoeven daardoor niet per se te leiden tot verschillen in frequentie.

Wenselijkheid van een hogere frequentie

Het aandeel respondenten dat vaker had willen recreëren volgens het beeld verschilt bij vier recreatiebeelden significant tussen de segmenten (χ^2 -toets, $\alpha = 0,01$). Indien een wat hoger significantieniveau ($\alpha = 0,05$) wordt gehanteerd tonen nog drie recreatiebeelden significante verschillen tussen de segmenten (tabel 14).

Ten dele stroken de uitkomsten weer met eerdere bevindingen:

- Zo valt bij de meeste beelden op dat er onder de ouderen relatief minder mensen een hogere frequentie wensen. Bij het beeld ‘gezellig samen met kinderen’ echter is het aandeel ouderen dat dit vaker wil doen ongeveer net zo hoog als dat van kwieke senioren en gezinsmensen.
- Voor de beelden ‘met anderen op het water’, ‘lekker sporten in de buitenlucht’ en ‘een spannende sport beoefenen’ zijn er ook onder de kwieke senioren minder mensen die vaker willen recreëren op deze wijze.
- Van de bedrijvigen wenst een opvallend hoog aandeel mensen nog vaker ‘een spannende sport te beoefenen’.
- Van de bedrijvigen willen relatief weinig mensen nog vaker deelnemen aan de recreatiebeelden ‘op het platteland genieten’ en ‘gezellig samen met kinderen recreëren’.
- Onder de kwieke senioren en gezinsmensen wil een hoger aandeel vaker ‘genieten van de natuur’.
- Onder de minderdraagkrachtigen is het aandeel dat vaker ‘een evenement wil bezoeken’ relatief hoog, terwijl het aandeel dat vaker ‘gezellig met kinderen’ wil recreëren relatief laag is.

Het lage aandeel ouderen dat vaker wil ‘genieten in de natuur’ en ‘op het platteland genieten’ kan vreemd lijken, omdat deze twee beelden een grotere populariteit hebben onder ouderen. Tegelijkertijd echter hebben zij al een hogere deelnamefrequentie en deze is mogelijk voor velen van hen wel voldoende.

Tabel 14 Percentage mensen dat nog vaker wil recreëren volgens het recreatiebeeld, per recreanten-segment

Recreatiebeeld	Minder- draag- krachtig	Gezins- mens	Bedrijvig	Kwieke senior	Ouder	Allen
In de natuur genieten	54	65	51	64	44	55 ²
De stad in en u daar vermaken	41	41	47	42	38	42
Met anderen op het water of ijs	63	64	69	43	43	58 ¹
Gezellig samen met kinderen	39	49	35	53	54	45 ²
Op het platteland genieten	49	59	39	53	40	47 ²
Gezellig met anderen sportief recreëren	53	50	52	54	39	50
Lekker sporten in buitenlucht	49	42	48	19	29	39 ¹
Een evenement bezoeken	59	35	43	33	36	41 ¹
Attractiebezoek	51	39	44	39	40	42
In de natuur nadenken	30	30	30	37	30	31
Een spannende sport beoefenen	28	29	50	12	13	30 ¹

¹ Significant bij $\alpha = 0,01$ (χ^2 -toets)

² Significant bij $\alpha = 0,05$ (χ^2 -toets)

4.6 Oordeel over aanbod in omgeving

Voor het oordeel over het aanbod in de omgeving wordt op voorhand niet direct een verschil verwacht tussen de segmenten, temeer daar mensen in hun oordeel niet enkel zijn afgegaan op hun eigen recreatieve behoeften, maar ook rekening hebben gehouden met anderen. Toch blijken er bij acht recreatiebeelden significante verschillen te zijn tussen de segmenten (tabel 15).

Tabel 15 Gemiddeld oordeel over recreatieve mogelijkheden op een acceptabele reisafstand per recreantensegment voor recreatiebeelden waarbij dit oordeel significant verschilt tussen de recreantensegmenten (op basis van Kruskal-Wallis-toets)¹

Recreatiebeeld	Minder- draag- krachtig	Gezins- mens	Bedrijvig	Kwieke senior	Ouder
De stad in en u daar vermaken ²	249	259	245	258	191
Gezellig samen met kinderen ²	233	240	248	230	183
Op het platteland genieten ²	235	236	260	239	190
Gezellig met anderen sportief recreëren ²	241	255	245	253	194
Lekker sporten in de buitenlucht ²	253	249	245	229	182
Een evenement bezoeken ³	218	256	222	271	225
Attractiebezoek ²	215	255	237	261	197
In de natuur nadenken ³	234	240	244	248	194

¹ Een hogere score betekent dat het aanbod positiever wordt beoordeeld.

² Significant bij $\alpha = 0,01$, Kruskal-Wallis-toets

³ Significant bij $\alpha = 0,05$, Kruskal-Wallis-toets

Bij zeven van deze acht recreatiebeelden oordelen vooral de ouderen negatiever over het aanbod op een acceptabele reisafstand. De reden hiervan is waarschijnlijk dat zij een kleinere actieradius hebben dan andere segmenten. Vanuit zichzelf hebben ze door hun leeftijd immers al minder energie om er op uit te gaan. Er kan worden aangenomen dat ze daarom vaak wat dichterbij huis zullen blijven. Daarnaast beschikken de ouderen minder dan andere segmenten over particuliere voertuigen, zoals in het bijzonder de auto (tabel 16).

Tabel 16 Percentage respondenten per segment dat beschikt over diverse vervoermiddelen.

Vervoermiddel	Minder- draagkrachtig	Gezinsmens	Bedrijvig	Kwieke senior	Ouder	Gemiddeld
Auto	66	97	81	99	47	78 ¹
Fiets	99	97	96	92	89	95 ¹
Brom-/snorfiets	12	1	4	13	10	8 ¹
Scooter / motor	7	5	4	1	3	4

¹ Significant verschil bij $\alpha = 0,01$ (χ^2 -toets).

4.7 Conclusies

- 1 Net als de gehele Nederlandse bevolking van 15 jaar en ouder, houden ook de vijf recreantensegmenten binnen deze bevolking van variatie: bij de meeste recreatiebeelden wil van elk segment wel een meerderheid participeren. Echter, de populariteit van afzonderlijke beelden verschilt wel voor de segmenten.

Fig. 8 Collage over het recreatiebeeld 'Een evenement bezoeken, gezellig temidden van al die anderen op een plek waar iets bijzonders gebeurt'

- 2 De bedrijvigen (jonge, druk bezette mensen die veel verschillende dingen doen in hun vrije tijd) zijn het enige marktsegment dat het minder ziet zitten om te 'genieten op het platteland' en dat als eerste voorkeur 'de stad in en u daar vermaken' heeft. Voor het overige zijn ook zij recreatieve alleseters: behalve de stad zoeken ze ook graag het water op en genieten ze van de natuur. Daarnaast houden ze van actie.
- 3 Ouderen en kwieke senioren vinden de meeste recreatiebeelden minder aantrekkelijk dan de andere recreantensegmenten. Meer geïnteresseerd zijn ze evenwel in 'genieten in de natuur' en in 'genieten op het platteland'. De ouderen zijn bovendien het enige marktsegment dat 'nadenken in de natuur' zeer aantrekkelijk vindt.
- 4 Ook bij gezinsmensen en minderdraagkrachtigen scoren 'genieten van de natuur' en 'genieten op het platteland' hoog in populariteit.
- 5 Onder minderdraagkrachtigen en gezinsmensen is bovendien 'recreëren met kinderen' meer in trek dan onder andere recreantensegmenten. Onder hen, evenals onder bedrijvigen is voorts ook bezoek aan 'evenementen' en 'attracties' meer in trek.
- 6 Vooral ouderen vinden dat er te weinig recreatiemogelijkheden zijn in hun omgeving. Dit komt waarschijnlijk door hun geringere actieradius.

5 Uitkomsten naar de mate van stedelijkheid van de woongemeente

5.1 Inleiding

Dit hoofdstuk presenteert de uitkomsten van een analyse waarbij is nagegaan of er een verband is tussen de stedelijkheid van de gemeente waarin respondenten wonen en hun voorkeuren voor en gedrag ten aanzien van de wensbeelden. Voor deze analyse zijn twee redenen:

- Recreatiegedrag wordt onder andere beïnvloed door de beschikbaarheid van recreatief aanbod in en nabij de woonomgeving. Verschillen in het beschikbare aanbod kunnen ertoe leiden dat mensen ander recreatiegedrag vertonen. Analyse van dergelijke verbanden vereist objectieve informatie over het aanbod in de omgeving. In het onderzoek is deze informatie niet direct voorhanden. Echter, voor zover de recreatie samenhangt met platteland, natuur of stedelijke voorzieningen, kan worden aangenomen dat de mate van stedelijkheid van de woongemeente van respondenten een redelijk objectieve indicator is voor de recreatieve mogelijkheden van dit type aanbod binnen een acceptabele reisafstand.
- De mate van stedelijkheid van de gemeente kan samenhangen met verschillen tussen recreatieve voorkeuren van bewoners. Woonlocatiekeuze is immers het resultaat van een afweging tussen de mogelijkheden die er zijn en persoonlijke voorkeuren, waaronder recreatieve. Het onderzoek biedt de gelegenheid te exploreren of hier voor wat betreft de recreatievoorkeuren iets van te merken is onder bewoners van omgevingen die verschillen naar mate van stedelijkheid¹.

Voor de volgende aspecten is nagegaan of er een verband is met de stedelijkheid:

- populariteit van recreatiebeelden
- gewenste participatie en gerealiseerde participatie
- frequentie van deelname en al dan niet vaker willen deelnemen
- oordeel over aanbod in de omgeving

De vijf stedelijkheidsklassen die in het onderzoek zijn onderscheiden, zijn gelijk aan de indeling die het CBS hanteert:

- zeer sterk stedelijk
- sterk stedelijk
- matig stedelijk
- weinig stedelijk
- niet stedelijk

¹ Overigens is er tussen wijken binnen steden nog grote variatie in het belang dat bewoners hechten aan groen in de wijk (De Boer & Visschedijk, 1994: 63). Dat onderscheid naar woonwijken wordt hier niet gemaakt. Ook omvat natuur en platteland in de omgeving hier meer dan alleen het groen in de wijk, namelijk alles dat volgens respondenten binnen een acceptabele reisafstand ligt.

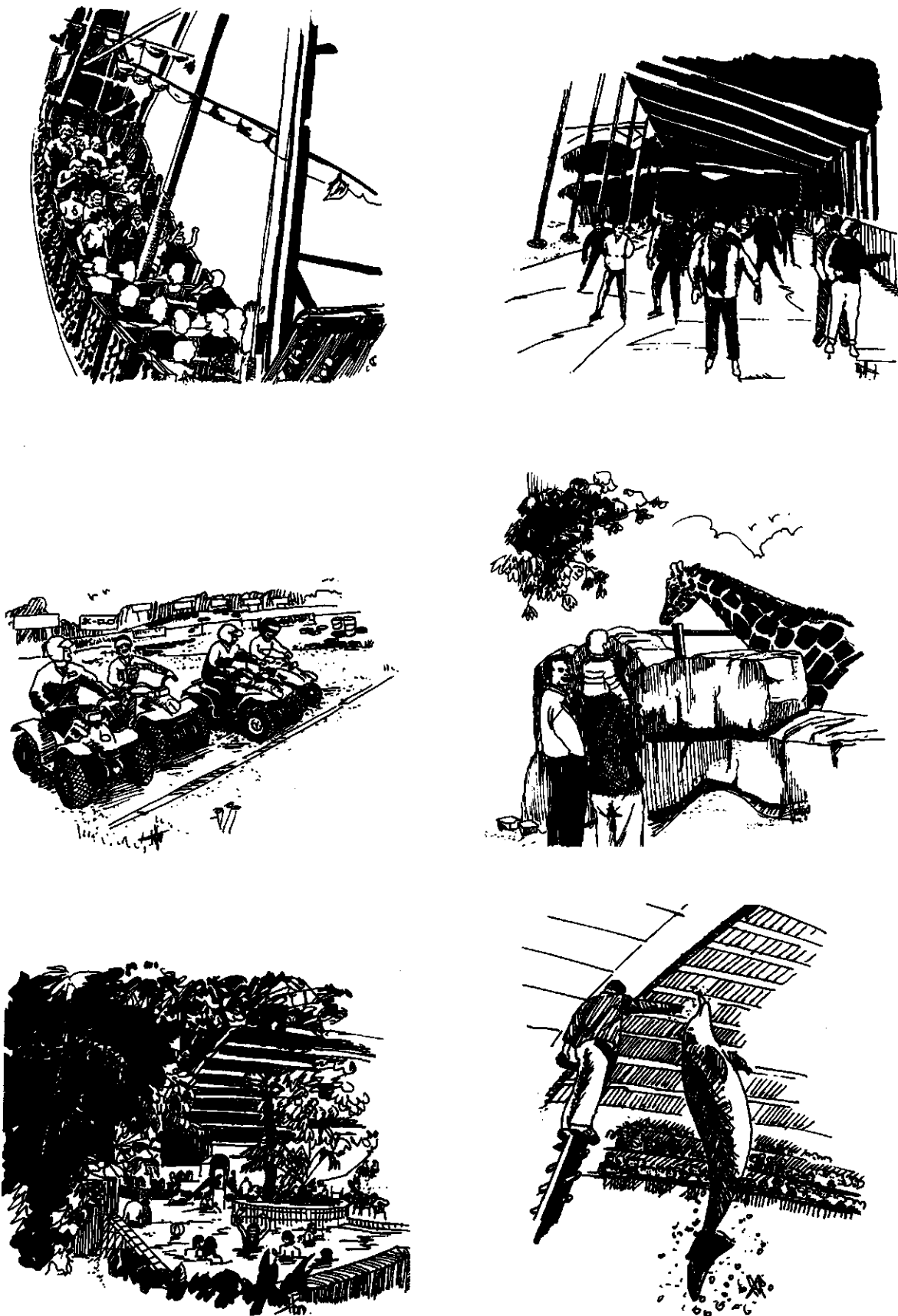

Fig. 9 Collage over het recreatiebeeld 'Attractiebezoek, het kost wel wat maar dat is het waard'

5.2 Populariteit van recreatiebeelden

Bij enkele beelden zijn er significante verschillen tussen de stedelijkheidsklassen wat betreft de populariteit van deze beelden (tabel 17). Voor elk van deze beelden geldt dat het beeld onder mensen uit minstens een stedelijkheidsklasse meer of minder populair is dan onder de mensen uit de andere stedelijkheidsklassen. De klasse die het meest uitschiet naar boven of beneden qua populariteit is meestal de klasse die afwijkt van de andere klassen. Dat betekent dat:

- Onder bewoners van een zeer sterk stedelijke omgeving recreatie conform de beelden ‘in de natuur genieten’, ‘met anderen op het water’ en ‘lekker sporten in de buitenlucht’ meer in trek is.
- Onder bewoners van een zeer sterk stedelijke en van een sterk stedelijke omgeving het beeld ‘gezellig samen met de kinderen recreëren’ minder populair is.
- Mensen uit een sterk stedelijke en matig stedelijke omgeving ‘op het platteland genieten’ minder aantrekkelijk vinden.

Tabel 17 Populariteit van recreatiebeelden in relatie tot stedelijkheid van de woonomgeving (alleen voor beelden bij welke significante verschillen bestaan in populariteit tussen bewoners de vijf stedelijkheidsklassen volgens de Kruskal-Wallis-toets ¹)

Recreatiebeeld	Zeer sterk stedelijk	Sterk stedelijk	Matig stedelijk	Weinig stedelijk	Niet stedelijk
In de natuur genieten ²	329	263	284	318	272
Met anderen samen op het water of ijs ³	333	271	270	291	303
Gezellig samen met kinderen ²	266	258	318	279	329
Op het platteland genieten ³	312	265	273	313	307
Lekker sporten in de buitenlucht ³	331	267	290	281	292

¹ Een hogere score betekent dat het beeld aantrekkelijker wordt gevonden

² Significat bij $\alpha = 0,01$.

³ Significat bij $\alpha = 0,05$.

Bewoners van een zeer sterk stedelijke omgeving wonen voor wat betreft hun recreatieve wensen dus eigenlijk in de verkeerde plaats. Het beschikbare recreatieve aanbod voor natuur en platteland zal immers afnemen naarmate de stedelijkheid toeneemt. Waarschijnlijk hebben overwegingen op andere terreinen dan recreatie zwaarder gewogen bij de keuze voor de zeer sterk stedelijke woonlocatie. Voor de bewoners van een sterk stedelijke, matig stedelijke en weinig stedelijke woonomgeving daarentegen lijkt de woonlocatie wel meer in overeenstemming te zijn met de mate waarin zij wensen te ‘genieten in de natuur’ en ‘genieten op het platteland’. De woonomgeving van de mensen uit een niet stedelijke omgeving ten slotte is in overeenstemming met hun voorliefde voor ‘genieten op het platteland’. ‘Genieten van de natuur’ is bij hen echter minder in trek.

Voor het recreatiebeeld ‘de stad in en u daar vermaken’ zijn geen significante verschillen waargenomen tussen bewoners van de vijf stedelijkheidsklassen. Dit beeld lijkt daarmee geen rol te spelen in de woonlocatiekeuze.

Voor de drie andere recreatiebeelden met significante verschillen was er op voorhand geen reden om een verband met de stedelijkheid van de woonomgeving te verwachten. Zonder kennis over het aanbod voor deze recreatiebeelden in de verschillende stedelijkheidsklassen zijn de uitkomsten ook niet te verklaren.

5.3 Participatie in recreatie

Gewenste participatie

Het aandeel mensen dat wenst te participeren in uitstapjes, hier aangeduid als gewenste participatie, verschilt bij twee recreatiebeelden significant tussen de stedelijkheidsklassen (tabel 18):

- Voor het recreatiebeeld ‘met anderen samen op het water of ijs’ is de gewenste participatie vooral hoog onder bewoners van een zeer sterk stedelijke woonomgeving.
- Bewoners van een zeer sterk stedelijke of sterk stedelijke woonomgeving wensen in geringere mate deel te nemen aan recreatie volgens het beeld ‘gezellig samen met kinderen recreëren’.

Voor deze twee beelden kwam dezelfde lijn ook naar voren bij de uitkomsten over de populariteit van de beelden.

Tabel 18 Percentage mensen dat wenst te participeren in recreatie volgens beelden, naar stedelijkheidsklasse (alleen beelden waarbij de gewenste participatie significant verschilt tussen de stedelijkheidsklassen)

Recreatiebeeld	Zeer sterk stedelijk	Sterk stedelijk	Matig stedelijk	Weinig stedelijk	Niet stedelijk
Met anderen samen op het water of ijs ²	93	82	83	82	90
Gezellig samen met kinderen ¹	68	64	85	79	89

¹Significant bij $\alpha = 0,01$, χ^2 -toets.

²Significant bij $\alpha = 0,05$, χ^2 -toets.

Gerealiseerde participatie

De gerealiseerde participatie aan recreatie volgens de wensbeelden verschilt bij vier beelden tussen de stedelijkheidsklassen (tabel 19):

- Van mensen uit een niet stedelijke omgeving recreëert een hoger deel ‘met anderen samen op het water of ijs’.
- Van mensen uit een zeer sterk stedelijke omgeving recreëert een geringer deel ‘gezellig samen met kinderen’.
- Van mensen uit een zeer sterk stedelijke én een niet stedelijke omgeving participeert een wat hoger percentage in ‘attractiebezoek’.
- Van mensen uit een sterk stedelijke omgeving participeert een wat hoger percentage in recreatie volgens het beeld ‘nadenken in de natuur’.

Eerder is erop gewezen dat recreatiegedrag mede beïnvloed wordt door het beschikbare aanbod. Voor de recreatiebeelden ‘genieten in de natuur’, ‘genieten op het platteland’ en ‘de stad in en u daar vermaken is echter niets merkbaar van zo’n invloed. Voor het beeld ‘nadenken in de natuur’ is de uitkomst zelfs tegenstrijdig met de verwachting.

Voor de recreatiebeelden ‘met anderen samen op het water of ijs’ en ‘gezellig samen met kinderen recreëren’ passen de uitkomsten bij de voorkeuren van bewoners uit de bovengenoemde stedelijkheidsklassen.

Tabel 19 Percentage mensen dat participeert in recreatie naar stedelijkheidsklasse (alleen beelden waarbij de werkelijke participatie significant verschilt tussen de stedelijkheidsklassen)

Recreatiebeeld	Ze er sterk stedelijk	Sterk stedelijk	Matig stedelijk	Weinig stedelijk	Niet stedelijk
Met anderen samen op het water of ijs ²	74	71	68	69	86
Gezellig samen met kinderen ¹	53	61	71	66	78
Attractiebezoek ²	74	62	68	59	77
In de natuur nadenken ²	38	56	45	50	40

¹ Significant bij $\alpha = 0,01$, χ^2 -toets.

² Significant bij $\alpha = 0,05$, χ^2 -toets.

5.4 Frequentie waarmee wordt gerecreëerd conform recreatiebeelden

Frequentie

Alleen voor het recreatiebeeld 'een evenement bezoeken' wordt een significant verschil waargenomen in de frequentie waarmee mensen uit verschillende stedelijkheidsklassen dit doen (tabel 20). Mensen uit een sterk stedelijke omgeving doen het relatief weinig, terwijl mensen uit een weinig stedelijke omgeving een hoge frequentie hebben.

Tabel 20 Gemiddelde frequentie van evenementbezoek naar stedelijkheidsklasse

Recreatiebeeld	Ze er sterk stedelijk	Sterk stedelijk	Matig stedelijk	Weinig stedelijk	Niet stedelijk
Een evenement bezoeken ¹	3,72	3,04	5,00	5,73	5,04

¹ significant bij $\alpha = 0,01$, anova-toets.

Deze uitkomst is niet te duiden vanuit het uitgangspunt dat het recreatief gedrag wordt beïnvloed door het aanbod. De stedelijkheid van de woonomgeving geeft immers geen indicatie voor het aanbod aan evenementen nabij die woonomgeving.

Zoals eerder is gesteld, kan worden verwacht dat de stedelijkheid van de woonomgeving een relatie heeft met het beschikbare recreatieve aanbod aan natuur, platteland en stedelijke voorzieningen binnen een acceptabele reisafstand. Dat er desondanks geen significante verschillen worden waargenomen voor de frequentie waarmee mensen recreëren in de stad, de natuur en op het platteland lijkt daar strijdig mee. Toch hoeft dat niet. Allereerst is er een statistische reden, te weten de grote variatie in frequenties tussen bewoners uit een stedelijkheidsklasse. Daarnaast kan het zijn dat mensen toch recreëren in de buurt ook al is het aanbod te beperkt. Hun recreatieve ervaring heeft dan waarschijnlijk minder kwaliteit omdat het te druk is. Ook is het mogelijk dat mensen van tijd tot tijd noodgedwongen naar gebieden gaan die ver weg liggen om daar naar genoeg te recreëren.

Wenselijkheid van een hogere frequentie

Voor eveneens één recreatiebeeld is er een significant verschil in de mate waarin bewoners van de stedelijkheidsklassen dit vaker willen doen (tabel 21). Van de mensen uit een zeer sterk stedelijke woonomgeving zegt een lager percentage dat ze nog vaker dan dat ze al deden 'de stad in willen en zich daar vermaken'.

Fig. 10 Collage over het recreatiebeeld 'In de rust en schoonheid van de natuur nadenken over uzelf en het leven'

Tabel 21 Percentage mensen dat vaker dan dat ze al deden wil recreëren volgens het recreatiebeeld 'de stad in en u daar vermaken', naar stedelijkheidsklasse

Recreatiebeeld	Ze ^{er} sterk stedelijk	Sterk stedelijk	Matig stedelijk	Weinig stedelijk	Niet stedelijk
De stad in en u daar vermaken ¹	28	51	39	54	41

¹ Significant bij $\alpha = 0,01$, χ^2 -toets.

5.5 Oordeel over aanbod in de omgeving

Voor bijna alle recreatiebeelden is er een significant verschil tussen het oordeel van mensen uit de vijf stedelijkheidsklassen over het aanbod op een acceptabele reisafstand in de omgeving (tabel 22).

Voor de beelden rond recreatie in de natuur, op het platteland en in de stad komen de gesignaleerde verschillen globaal genomen overeen met de veronderstelling uit het begin van dit hoofdstuk. Naarmate de woonomgeving meer stedelijk is, wordt het aanbod voor 'groene' recreatiebeelden rond natuur en platteland negatiever beoordeeld en het aanbod voor het 'rode' recreatiebeeld positiever. Voor het rode recreatiebeeld geldt een nuancering. Het zijn hoofdzakelijk bewoners van een zeer sterk stedelijke woonomgeving die gunstiger oordelen over het aanbod voor dit recreatiebeeld. De bewoners van de vier andere stedelijkheidsklassen zien onderling minder verschil in de mogelijkheden die zij binnen een acceptabele reisafstand hebben om 'de stad in te gaan en zich daar te vermaken'.

Eerder is geconstateerd dat het oordeel over het aanbod in de omgeving vertekend wordt, doordat mensen in hun oordeel niet enkel hun eigen behoeften laten doorklinken maar ook de vermeende wensen van anderen. Deze vertekening is hier echter voor de relatie met de stedelijkheid van de woonomgeving niet relevant. Immers, mensen uit een niet-stedelijke woonomgeving zullen waarschijnlijk evenzeer rekening houden met de wensen van anderen als mensen uit een zeer sterk stedelijke woonomgeving.

Andere uitkomsten zijn:

- Mensen uit een zeer sterk stedelijke woonomgeving beoordelen het aanbod voor het beeld 'gezellig samen met kinderen' veel positiever dan de anderen. Misschien komt dit doordat dit beeld minder populair is onder hen en dat ze het aanbod daarom eerder voldoende vinden.
- Mensen uit een zeer sterk stedelijke en een niet stedelijke woonomgeving zijn positiever over het aanbod voor recreatie 'met anderen op het water of ijs'.
- Mensen uit een zeer sterk stedelijke omgeving zijn positiever in hun oordeel over het aanbod van evenementen en attracties op een acceptabele reisafstand.
- Mensen uit een sterk stedelijke omgeving oordelen negatiever over het aanbod op een acceptabele reisafstand voor de beelden 'lekker sporten in de buitenlucht' en 'gezellig samen met anderen sportief recreëren'.

Omdat er voor deze beelden geen reden is om aan te nemen dat de beschikbaarheid van aanbod verschilt met de stedelijkheid van het aanbod, kunnen deze uitkomsten verder niet worden geduid.

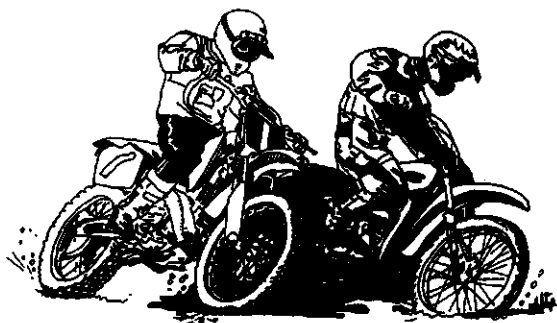
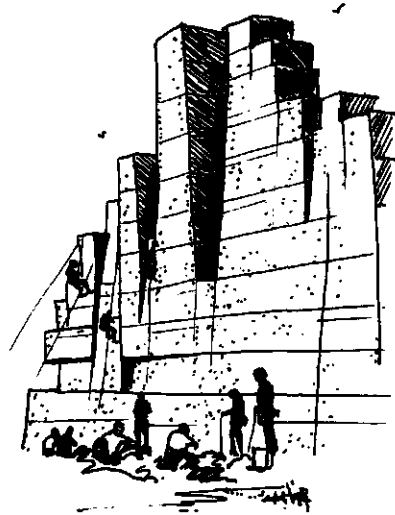

Fig. 11 Collage over het recreatiebeeld 'Een spannende sport beoefenen in de buitenlucht om uw eigen grenzen te verleggen'

Tabel 22 Gemiddeld oordeel¹ over het aanbod in de omgeving voor recreatiebeelden en naar stedelijkheidsklasse (alleen recreatiebeelden waarbij het oordeel van mensen uit de stedelijkheidsklassen significant verschilt)

Recreatiebeeld	Ze ^{er} sterk stedelijk	Sterk stedelijk	Matig stedelijk	Weinig stedelijk	Niet stedelijk
In de natuur genieten ²	216	234	282	305	311
De stad in en u daar vermaken ²	335	243	264	257	258
Met anderen op het water of ijs ³	292	241	254	272	291
Gezellig samen met kinderen ²	300	235	238	254	260
Op het platteland genieten ²	231	220	261	309	295
Gezellig met anderen sportief recreëren ³	284	229	263	288	274
Lekker sporten in de buitenlucht ³	294	226	258	277	256
Een evenement bezoeken ²	322	247	254	280	232
Attractiebezoek ²	312	257	267	239	245
In de natuur nadenken ²	244	218	267	284	292

¹ Een hogere score betekent dat het aanbod positiever wordt beoordeeld.

² Significant bij $\alpha = 0,01$, Kruskal-Wallis-toets.

³ Significant bij $\alpha = 0,05$, Kruskal-Wallis-toets.

5.6 Conclusies

1. De hoge populariteit van ‘genieten in de natuur’ en ‘genieten op het platteland’ onder bewoners van een zeer sterk stedelijke omgeving is niet in overeenstemming met het geringe aanbod dat hen daarvoor ter beschikking staat binnen een acceptabele reisafstand.
2. Het recreatiebeeld ‘de stad in en u daar vermaken’ lijkt geen grote rol te spelen bij de woonlocatiekeuze. De populariteit van dit recreatiebeeld althans differentieert niet tussen bewoners uit woonomgevingen die verschillen naar stedelijkheid.
3. Bewoners uit een meer stedelijke woonomgeving oordelen negatiever over het beschikbare recreatieve aanbod voor genieten in de natuur, genieten op het platteland en nadenken in de natuur. Desondanks recreëren zij niet significant minder volgens deze beelden. Dit kan worden veroorzaakt door de grote variatie in frequentie tussen mensen binnen een type woonomgeving. Daarnaast kan het betekenen dat bewoners van een zeer sterk stedelijke woonomgeving van tijd tot tijd verder weg gaan om toch te kunnen genieten in de natuur en op het platteland en/of dat zij zich behelpen met het beperkt beschikbare aanbod in de buurt waarbij de kwaliteit van hun recreatieve ervaringen echter lager zal zijn.

6 Beleidsinterpretatie en nabeschuiving

6.1 Inleiding

Met de presentatie van de onderzoeksuitkomsten en de daarop gebaseerde conclusies in de hoofdstukken 3 en 4 is voldaan aan de eerste twee doelstellingen van het onderzoek:

1. Voor de Nederlandse bevolking als geheel inzicht verkrijgen in recreatieve wensen, recreatief gedrag en tevredenheid over dit gedrag en over het recreatieve aanbod in de omgeving.
2. Voor afzonderlijke recreantensegmenten binnen de Nederlandse bevolking inzicht verkrijgen in recreatieve wensen, recreatief gedrag en tevredenheid over dit gedrag en over het recreatieve aanbod in de omgeving.

Een extra aanvulling daarop vormt de deelanalyse in hoofdstuk 5 op de relatie tussen de mate van stedelijkheid van de woonomgeving van mensen en hun recreatieve wensen, gedrag en tevredenheid over dit gedrag en over het aanbod

De derde doelstelling van het onderzoek is nog open:

3. Voor het recreatiebeleid van LNV een interpretatie geven van de onderzoeksbevindingen.

Paragraaf 6.2 voorziet in deze interpretatie. Paragraaf 6.3 daarna gaat in op de verhouding tussen dit onderzoek en het CBS-onderzoek naar dagrecreatie. Deze paragraaf is extra toegevoegd naar aanleiding van een vraag hierover.

6.2 Beleidsinterpretatie

Mensen wensen grote variatie in hun recreatie, en het is aan het beleid om te bevorderen dat daar voldoende mogelijkheden voor blijven bestaan. Dit geldt des te meer naarmate recreatievormen hogere populariteit genieten onder de bevolking en naarmate meer mensen wensen te participeren in deze recreatievormen. Gelet op de grote belangstelling voor de elf recreatiebeelden, verdienen ze evenwel elk op zich aandacht, al kan wat meer accent worden gelegd op de meest populaire.

Voor het recreatiebeleid van LNV is vanouds de groene en blauwe, openbare recreatieruimte het meest directe aangrijpingspunt. Ontwikkelingsmogelijkheden voor commercieel recreatief aanbod krijgen daarbij steeds meer aandacht. De grote populariteit van de beelden 'genieten in de natuur', 'samen met anderen op het water' en 'genieten op het platteland', wijst op het belang van de recreatieve beleefbaarheid, bruikbaarheid, toegankelijkheid en bereikbaarheid van natuur, platteland en water.

Ook vermaak in de stad scoort hoog op populariteit. De steeds verdergaande verstedelijking kan daarop inspringen. Tegelijkertijd vereist de wens tot recreatieve variatie, dat vanuit de stedelijke woningen zowel binnensteden en andere stedelijke vermaakszones goed bereikbaar zijn, als de natuur, het platteland en het water. Dit kan worden bevorderd met groenblauwe verbindingzones die al in de stad beginnen

en zelf recreatief aantrekkelijk zijn. Deze zijn het meest urgent in de zeer sterk stedelijke gemeenten. Want hoewel juist onder bewoners van deze gemeenten 'genieten in de natuur' en 'genieten op het platteland' zeer populair is, hebben zij weinig recreatief aanbod voor natuur en platteland binnen een acceptabele reisafstand.

Qua sfeer komen gezelligheid, dat wil zeggen samen met anderen recreëren, en genieten van de omgeving steeds naar voren in de meest populaire beelden. Ze zijn wellicht belangrijker dan de activiteiten die in wat minder populaire recreatiebeelden worden genoemd. Het wijst erop dat belevingskwaliteiten grote aandacht verdienen in het recreatieve aanbod.

Eveneens is het een taak voor het beleid oplossingen te zoeken voor specifiek voorkomende knelpunten. Bij vijf recreatiebeelden is aantoonbaar dat mensen minder vaak recreëren dan ze wensen, omdat er te weinig aanbod is op een acceptabele reisafstand. Het gaat om:

- gezellig samen met kinderen recreëren
- een evenement bezoeken
- attractiebezoek
- nadenken in de natuur
- een spannende sport beoefenen

Vanuit het beleid variëren de reële mogelijkheden om reisafstanden tot dit aanbod te verkorten. Vooral bij commercieel aanbod, relevant voor verschillende van deze beelden, zoals attracties, spannende sporten en ook wel evenementen, kan de minimaal vereiste bedrijfsomvang grenzen stellen aan de aanbodmogelijkheden. Op dergelijke bedrijfseconomische eisen heeft het beleid weinig invloed. Wel kan het beleid de hoeveelheid beschikbare ruimte voor recreatieve ontwikkeling, inclusief uiteraard commerciële ontwikkeling, beïnvloeden evenals de ruimtelijke structuur van zowel openbaar als commercieel recreatief aanbod. Vooral voor openbaar recreatief aanbod kan vanuit het beleid voorts meer accent worden gelegd op de kwalitatieve afstemming op de wensen van recreanten. Zoals eerder al werd opgemerkt, is de belevingskwaliteit van de recreatie relevant.

Een ander knelpunt betreft de non-participatie van mensen die eigenlijk wel wensen te recreëren volgens een specifiek recreatiebeeld. Deze non-participanten zijn merendeels mensen die af en toe volgens een recreatiebeeld willen recreëren, dus mensen die zo'n vorm van recreatie er wel bij willen doen. Een minderheid van de ongewenste non-participanten wil vaker dan af en toe recreëren en voor hen is het niet realiseren van de wens tot participatie het meest ernstig. Evenwel ook voor degenen die het erbij willen doen, is het niet realiseren van de wens tot participatie beperkend. De trend in de afgelopen decennia is immers verruiming van het recreatieve activiteitenpatroon. Voor een beleid dat marktgerichtheid en kwaliteit wil bevorderen, biedt het inspelen op de ongewenste non-participatie mogelijkheden.

Het meest geldt dit voor de twee recreatiebeelden met de hoogste ongewenste non-participatie:

- nadenken in de natuur
- een spannende sport beoefenen

Ongeveer een kwart van de bevolking wil wel op deze wijzen recreëren, maar is daar niet in geslaagd. Ten opzichte van alleen diegenen die wensen te recreëren volgens deze beelden, is het aandeel uiteraard nog veel hoger: ruim eenderde van de mensen die wensen te participeren in 'nadenken in de natuur' slaagt er niet in, en tweederde van degenen die wensen te participeren in 'een spannende sport beoefenen'. Ook eerder zijn deze twee beelden al genoemd, omdat aanbodtekorten ervoor samengaan met een achterblijvende frequentie.

Speciale aandacht kan voorts nodig zijn voor recreatiebeelden die specifieke recreantensegmenten aanspreken. Vooral de recreatiebeelden 'genieten in de natuur', 'genieten op het platteland' en 'nadenken in de natuur' verdienen wat dat aangaat aandacht. Ouderen en kwieke senioren vinden deze recreatiebeelden aantrekkelijker dan andere recreantensegmenten. De meeste andere recreatiebeelden vinden ze daarentegen minder aantrekkelijk. Met de vergrijzing zal het aantal kwieke senioren en ouderen groeien en daardoor waarschijnlijk ook de behoefte aan bereikbaar aanbod voor deze drie recreatiebeelden. Daarbij is met name voor ouderen bereikbaarheid nog eerder een probleem dan voor andere recreantensegmenten. Trouwens 'genieten in de natuur' en 'genieten op het platteland' is ook onder andere segmenten zeer populair en aanbod voor deze recreatiebeelden is dus voor iedereen relevant.

6.3 Verhouding met CBS-onderzoek naar dagrecreatie

Tijdens een presentatie voor recreatieonderzoekers in de Contact Commissie OpenluchtRecreatieonderzoekers werd de vraag gesteld hoe de resultaten sporen met data uit het CBS-dagrecreatie onderzoek (CBS, 1997). Daarbij gaat het met name over cijfers voor de frequentie waarmee wordt gerecreëerd, omdat die in beide onderzoeken voorkomen. Data uit beide onderzoeken zijn echter niet vergelijkbaar, omdat:

- In ons recreatiebeeldenonderzoek is de samenhang tussen 'wat, waar, met wie en in welke sfeer' tijdens de recreatie het uitgangspunt. In het dagrecreatie-onderzoek is de sfeer evenwel buiten beeld gelaten en is de omgeving slechts voor een aantal activiteiten geregistreerd. Hierdoor is het niet mogelijk de dagtochten zoals het CBS die registreerde ondubbelzinnig te vertalen in uitstapjes volgens de recreatiebeelden.
- Het CBS registreerde op zeer betrouwbare wijze dagtochten waarvoor mensen minimaal twee uur van huis zijn. In ons recreatiebeeldenonderzoek is voor elk recreatiebeeld gevraagd op hoeveel dagen mensen de afgelopen 12 maanden een uitstapje maakten waarbij ze zo recreëerden. Mensen kunnen dus kortdurende uitstapjes hebben meegerekend. Invloedrijker evenwel is dat hiermee wordt geregistreerd op grond van de herinnering van de recreant. Dat levert per definitie minder betrouwbare uitkomsten voor de frequentie. Binnen ons onderzoek kan worden verondersteld dat meetfouten bij elk recreatiebeeld in gelijke mate voorkomen, zodat onderlinge vergelijking van de frequentie voor verschillende recreatiebeelden nog wel mogelijk is. Vergelijking met externe data is echter moeilijk.
- Ten slotte kan een recreant in het recreatiebeeldenonderzoek een uitstapje bij meerdere recreatiebeelden meetellen. Een gezinswandeling in de natuur

bijvoorbeeld kan passen bij 'genieten in de natuur', bij 'gezellig met kinderen recreëren' en bij 'gezellig sportief recreëren'. Als de gezinswandeling voor de recreant hoofdzakelijk 'genieten in de natuur is' laat hij of zij het alleen voor dat recreatiebeeld meetellen. Als het voor de recreant evenwel een mengvorm is van twee of drie recreatiebeelden zal hij of zij het bij meer recreatiebeelden laten meetellen (aanhangel 2).

Als uitkomsten van beide onderzoeken onvergelykbaar zijn, wat is dan wel de verhouding tussen beide onderzoeken? Het CBS-dagrecreatieonderzoek is eerst en vooral een betrouwbare en gedetailleerde registratie van recreatief gedrag. Het recreatiebeeldenonderzoek is eerst en vooral een speurtocht naar recreatieve wensen. Omdat recreatief gedrag wordt beïnvloed door persoonlijke omstandigheden en door beschikbaar aanbod blijken deze wensen niet uit het recreatieve gedrag. In het recreatiebeeldenonderzoek zijn mensen geconfronteerd met elf vooraf geformuleerde recreatiebeelden. Doordat recreanten bij de beantwoording van vragen over de beelden reageren op de kenmerkende aspecten van de recreatiebeelden, leggen ze accenten op die aspecten die voor hen relevant zijn. De conclusies in de hoofdstukken 3 tot en met 5 vermelden welke accenten de recreanten leggen. Daarbij blijkt onder andere dat genieten van een natuurlijke of landelijke omgeving en gezellig samen met anderen activiteiten ondernemen hoger scoren dan specifieke activiteiten als sportief bezig zijn, evenementbezoek en attractiebezoek. Juist het zicht op deze aspecten gaat in het dagrecreatie-onderzoek verloren. Dat bemoeilijkt tegelijkertijd een marktgerichte interpretatie van data uit het dagrecreatieonderzoek. De kracht van het dagrecreatie-onderzoek is enerzijds de betrouwbaarheid van zijn uitkomsten, anderzijds de vergelijkbaarheid tussen verschillende jaargangen van het onderzoek. Binnen dat krachtige stramien is een verbetering van de mogelijkheden tot marktgerichte interpretatie van de data evenwel wenselijk.

Literatuur

Centraal Bureau voor de Statistiek (1997). Dagrecreatie 1995/'96. CBS, Voorburg.

Boer, T.A. de & P.A.M. Visschedijk (1994). Gebruik en waardering van binnen- en buitenstedelijk groen. IBN-rapport 109. DLO Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek, Wageningen.

Langers, F., J.F.A. Lous, H.J.J. Kroon, K.B.M. Peters & J.E.J. Klüppel (1997). Op zoek naar recreatiebeelden. Inhoudsanalyse van media en beleidsnota's. Stichting Recreatie & DLO-Staringcentrum. Stichting Recreatie, Kennis en Innovatiecentrum, Den Haag.

Moors, J.J.A. & J. Muilwijk (1975). Steekproeven een inleiding tot de praktijk. Agon Elsevier Amsterdam.

Vries, S. de & A.H. de Bruin (1993). Openluchtrecreanten gedifferentieerd naar restrictiepatroon. DLO-Staring Centrum, Wageningen.

Vries, S. de & A.H. de Bruin (1998). Segmenting recreationists in the basis of constraints; a first step towards modelling the demand for outdoor recreational facilities. Report 121. DLO-Staring Centrum, Wageningen.

Aanhangsel 1 Verantwoording van de recreatiebeelden

11 Recreatiebeelden zijn gebruikt in het onderzoek. Zij zijn gebaseerd op een media-analyse die de Stichting Recreatie uitvoerde (Langers e.a., 1997). Deze media-analyse leverde oorspronkelijk 13 recreatiebeelden (tabel 23). Daarvan zijn er negen gebruikt. De overige vier beelden uit de media-analyse zijn niet gebruikt, omdat ze te weinig raakvlakken hebben met het recreatiebeleid van het ministerie van LNV en deels ook een zeer specifieke recreatieve activiteit betreffen.

Van de negen wel gebruikte beelden zijn er twee licht gewijzigd:

- Het beeld 'elfstedenkoorts' is omgezet in 'een evenement bezoeken'. Daarmee heeft het een bredere betekenis gekregen.
- Het beeld 'genieten van de groene ruimte' is gesplitst in 'genieten van de natuur' en 'genieten op het platteland'. Reden is de eigenstandige relevantie van natuur en platteland binnen het ministerie van LNV.

Ook het beeld 'sportieve openluchtrecreatie' is gesplitst. De splitsing van dit beeld komt overeen met de onderverdeling die de Stichting Recreatie signaleerde bij dit beeld, namelijk een variant die het sportelement benadrukt en een variant die de gezelligheid benadrukt.

Tabel 23 Correspondentie tussen de recreatiebeelden uit de media-analyse van de Stichting Recreatie en de recreatiebeelden in dit onderzoek

Recreatiebeelden volgens de Stichting Recreatie	Recreatiebeelden in dit onderzoek
Commercieel vertier	Attractiebezoek, het kost wel wat maar dat is het waard
Sportieve openluchtrecreatie	Gezellig samen met anderen sportief recreëren in de buitenlucht Lekker sporten in de buitenlucht
Spanning / uitdaging	Een spannende sport beoefenen in de buitenlucht om de eigen grenzen te verkennen
Gezinsgezelligheid	Gezellig samen met kinderen recreëren
Stedelijke gezelligheid	De stad in en u daar vermaken met uw partner of met anderen
Genieten van de Groene Ruimte	In de natuur genieten van de omgeving, de planten en de dieren Op het platteland genieten van de weilanden, de akkers, de boerderijen, de dorpjes enzovoorts
Water	Samen met anderen uw vrije tijd doorbrengen in het water, bij het water of op het ijs
Esthetiek / New Age	In de rust en schoonheid van de natuur nadenken over uzelf en het leven
Elfstedenkoorts	Een evenement bezoeken, gezellig temidden van al die anderen op een plek waar iets bijzonders gebeurt
Fitness	n.v.t.
Skiën	n.v.t.
Huiselijkheid	n.v.t.
Ontspanning /relaxen	n.v.t.

Aanhangsel 2 Presentatie van recreatiebeelden aan respondenten

Presentatiewijze

Een recreatiebeeld is een combinatie van 'wat, waar, met wie en in welke sfeer' tijdens de recreatie. Vaak kunnen deze vier dimensies binnen hetzelfde recreatiebeeld op meerdere wijze zijn ingevuld. Binnen het beeld 'op het platteland genieten' bijvoorbeeld kunnen wandelen, fietsen, paardrijden alle voorkomen binnen de wat-dimensie en kan de wie-dimensie bijvoorbeeld ingevuld zijn als samen met vrienden of samen met familieleden. Er is dus een grote verscheidenheid aan combinaties mogelijk binnen elk recreatiebeeld. Hiermee is een recreatiebeeld een complex begrip. Echter, de complexiteit van het begrip recreatiebeeld ligt niet alleen aan de verscheidenheid die binnen elk beeld mogelijk is, maar ook in de overlap die er tussen beelden is. Sommige combinaties van 'wat, waar, met wie en in welke sfeer' kunnen bij meerdere recreatiebeelden voorkomen. Een gezellige wandeling met het gezin op het platteland bijvoorbeeld kan zowel vallen onder het recreatiebeeld 'genieten op het platteland', als het recreatiebeeld 'gezellig samen met anderen sportief recreëren', als het recreatiebeeld 'gezellig met kinderen recreëren'. Het is afhankelijk van de dimensie die het meeste accent heeft voor de recreant, of er sprake is van recreatie volgens het ene recreatiebeeld of volgens het andere.

In verband met de complexiteit van het begrip recreatiebeeld is extra aandacht besteed aan de wijze waarop de recreatiebeelden in het onderzoek aan de respondenten zijn voorgelegd. Een juist begrip van elk recreatiebeeld onder de respondenten is immers nodig. Daarom zijn twee elkaar aanvullende presentatiewijzen gehanteerd:

- a. Per recreatiebeeld is een uitspraak voorgelezen die de essentie van het beeld samenvat.
- b. Aansluitend is een collage van zes tekeningen getoond die illustreert welke verscheidenheid aan recreatie mogelijk is bij het recreatiebeeld.

ad a Uitspraak

De uitspraak zorgt voor een kernachtige introductie van het recreatiebeeld bij de respondenten. Daartoe haalt de uitspraak de kenmerkende aspecten van het recreatiebeeld naar voren. Deze kenmerkende aspecten hebben betrekking op de wie-, wat-, waar- of sfeerbeeld-dimensie. Echter, niet elke dimensie komt in elke uitspraak naar voren. Als een dimensie weinig karakteristiek is voor het recreatiebeeld vermeldt de uitspraak niets over die dimensie. Immers informatie over een weinig kenmerkende dimensie voegt inhoudelijk niets toe aan de uitspraak, en kan zelfs de aandacht afleiden van die zaken die wel karakteristiek zijn. Voor het eerste begrip van het recreatiebeeld is dat niet wenselijk.

ad b Collage

Elke collage illustreert enerzijds de verscheidenheid die mogelijk is binnen de 'wat, waar, met wie - en in welke sfeer'-combinaties bij het betreffende recreatiebeeld en benadrukt anderzijds nog een keer de essentie van het recreatiebeeld. De verscheidenheid is gevisualiseerd door in de tekeningen relatief uiteenlopende posities te tonen voor de vier dimensies 'wat, waar, wie en sfeer'. Daarbij is de nadruk gelegd

op combinaties die veel voorkomen bij het betreffende recreatiebeeld en breed geaccepteerd worden. Zeer extreme zaken zijn gemeden. Bij extremen is er namelijk het gevaar dat sommige respondenten hun afwijzen en dat deze respondenten zichzelf alleen daarom niet willen associëren met het recreatiebeeld.

Er is niet geprobeerd alle voor een recreatiebeeld mogelijke combinaties tussen 'wat, waar, met wie en in welke sfeer' te verbeelden in de collage. Voor zover dat al mogelijk is, is daartoe namelijk een dusdanig groot aantal tekeningen nodig, dat de overzichtelijkheid van de collage verloren gaat.

Er is naar gestreefd om de collages ten opzichte van elkaar visueel objectief vergelijkbaar te maken. De collages zijn in aanhangsel 3 opgenomen achter de vragenlijst.

Inhoud van uitspraken en collages

Uitspraken en collages voor de afzonderlijke recreatiebeelden zijn samengesteld aan de hand van de volgende abstracte uitgangspunten:

- een gemene deler of essentie die in de uitspraak naar voren komt en in elke tekening van de collage
- dimensies die mogelijkheden bieden voor variatie, naar voren komend uit de collage als geheel

Inhoudelijk zijn deze uitgangspunten ingekleurd op grond van de resultaten van de media-analyse die de Stichting Recreatie uitvoerde.

1. In de natuur genieten van de omgeving, de planten en de dieren

Gemene deler:

- Waar-dimensie: in de natuur

Dimensies die gelegenheid bieden tot variatie:

- Wie-dimensie: alleen of met anderen
- Wat-dimensie: alle activiteiten die combineerbaar zijn met 'genieten van de omgeving', maar i.h.b. wandelen en fietsen
- Waar-dimensie: zolang het maar natuur is, bijvoorbeeld duinen, moeras, bos, water, wadden, broedvogellokaties enz.

2. De stad in en u daar vermaken met uw partner of met anderen

Gemene deler:

- Waar-dimensie: in een stad
- Wie-dimensie: met anderen, (i.h.b. partner of vrienden)

Dimensies die mogelijkheden bieden voor variatie:

- Wat-dimensie: echter activiteiten moeten altijd verband houden met de stad i.h.a. of met stedelijke voorzieningen en i.h.b. horeca.
- Wie-dimensie: vrienden of partner
- Sfeerbeelddimensie: gezellig of romantisch

3. Samen met anderen uw vrije tijd doorbrengen in het water, bij het water of op het ijs

Gemene deler:

- Waar-dimensie: zolang het maar water in bevroren of vloeibare vorm is
- Wie-dimensie: met anderen samen

Dimensies die variatie kunnen bieden:

- Wie-dimensie: zolang het maar met anderen samen is
- Waar-dimensie: in het water, op het water, aan het water, of op het ijs
- Wat-dimensie: zolang de activiteit maar met water of ijs verband houdt

4. Gezellig samen met kinderen recreëren

Gemene deler:

- Wie-dimensie: met het gezin en in het bijzonder ouders met kinderen
- Waar-dimensie: buitenshuis
- Sfeerbeeld-dimensie: gezellig

Dimensies die mogelijkheid bieden voor variatie:

- Waar-dimensie: zolang het maar buitenshuis is
- Wat-dimensie: zolang het maar activiteiten met het gezin zijn

5. Op het platteland genieten van de weilanden, de akkers, de boerderijen, de dorpjes enzovoorts.

Gemene deler:

- Waar-dimensie: in het landelijke gebied

Dimensies die gelegenheid bieden tot variatie:

- Wie-dimensie: alleen of met anderen
- Wat-dimensie: alle activiteiten die combineerbaar zijn met “genieten van de omgeving”, maar i.h.b. wandelen en fietsen
- Waar-dimensie: zolang maar herkenbaar is dat het om landelijk gebied gaat: achtergrond van weilanden, akkers, boerderijen

6. Gezellig samen met anderen sportief recreëren in de buitenlucht

Gemene deler:

- Wie-dimensie: met anderen samen/ bekenden (gezellig kan niet alleen)
- Waar-dimensie: buitenlucht
- Sfeerbeeld-dimensie: gezellig
- Wat-dimensie: lichamelijke beweging / mobiele recreatie (ongemotoriseerd), (echter in deze variant mag de lichamelijke inspanning minder groot zijn dan bij het recreatiebeeld ‘lekker sporten in de buitenlucht’)

Dimensies die mogelijkheid tot variatie bieden:

- Wat-dimensie: mits er maar sprake is van sportieve recreatie, dat wil zeggen lichamelijke beweging
- Waar-dimensie: alle water- of landlocaties zolang het maar in de buitenlucht is
- Wie-dimensie: met gezin, vrienden, partner (eventueel publiek i.h.a., maar dat is een extreme positie voor het gezelligheidsaspect)

7. Lekker sporten in de buitenlucht

Gemene deler:

- Waar-dimensie: buitenlucht
- Sfeerbeeld-dimensie: sportieve activiteit, lichamelijke inspanning is zichtbaar

Dimensies die mogelijkheden tot variatie bieden:

- Wat-dimensie: van een wandeltocht met rugzak en mountainbiken tot
- Wie-dimensie: individueel of met anderen
- Waar-dimensie: alle water- of landlocaties zolang het maar in de buitenlucht is

8. Een evenement bezoeken, gezellig temidden van al die anderen op een plek waar iets bijzonders gebeurt

Gemene deler:

- Waar-dimensie: bij een evenement
- Wie-dimensie: met anderen samen
- Sfeer-beelddimensie: gezellig

Dimensies die mogelijkheden tot variatie bieden:

- Waar-dimensie: verschillende evenementen mogelijk

9. Attractiebezoek, het kost wel wat maar dat is het waard

Gemene deler:

- Waar-dimensie: binnen commercieel aanbod

Dimensies die mogelijkheden bieden voor variatie:

- Wie-dimensie: met het gezin of met vrienden
- Waar-dimensie: attractiepark, dierentuin, circus enz., zolang het maar commercieel aanbod is

10. In de rust en schoonheid van de natuur nadenken over uzelf en het leven

Gemene deler

- Sfeerbeeld-dimensie: romantiek en rust
- Waar-dimensie: natuurlijke omgeving
- Wat-dimensie: "inactieve" recreatie

Dimensies die gelegenheid bieden tot variatie:

- Waar-dimensie: water of land, zolang het maar een natuurlijk oogt
- Wat-dimensie: zitten, liggen, niets doen

11. Een spannende sport beoefenen in de buitenlucht om uw eigen grenzen te verleggen

Gemene deler:

- Sfeerbeeld-dimensie: spanning / uitdaging

Dimensies die mogelijkheid bieden tot variatie:

- **Wie-dimensie:** individueel of met anderen, maar niet met gezin of partner
- **Waar-dimensie:** echter vooral bergen, in mindere mate landelijk gebied
- **Wat-dimensie:** zolang het maar spannende actieve vormen van recreatie zijn, zoals wildwaterkanoën, snowboardspringen enz.

Aanhangsel 3 Vragenlijst

De collages die behoren bij de vragenlijst zijn verspreid over hoofdstuk 3, 4 en 5 afgebeeld. Binnen dit aanhangsel worden ze niet apart herhaald.

(laptop onderzoek)

Ik ga u vragen stellen over de besteding van vrije tijd buiten uw woning. Dit gebeurt in opdracht van het ministerie voor landbouw, natuurbeheer en visserij. Dit ministerie maakt beleid voor vrijetijdsbesteding buitenshuis en wil daarom weten wat mensen willen doen in hun vrije tijd.

Stelt u zich eens voor dat u een dag vrij heeft en dat u besluit om op die vrije dag uw huis te verlaten voor een uitstapje. Tijdens dat uitstapje gaat u iets doen dat u aantrekkelijk vindt, iets dat u graag vaak doet of graag vaak zou willen doen. U hoeft niet alleen te gaan, u mag andere personen mee nemen als u dat wilt. U mag u bovendien voorstellen dat het weer tijdens uw uitstapje precies het weer is dat u nodig hebt bij uw uitstapje.

Wel zijn er drie voorwaarden:

- uw uitstapje duurt op zijn langst een dag, dus u bent 's nachts weer terug in uw eigen huis
- u mag niet op bezoek gaan bij familie of vrienden
- u mag niet iets gaan doen dat u alleen binnen een vereniging kunt doen

Wat voor uitstapje gaat u maken. Denkt u er gerust even over na. Ik stel u straks enkele vragen over uw uitstapje.

Int.: GEEF DE RESPONDENT EEN MINUUT DE TIJD OM NA TE DENKEN.

- 1 Int.: TOON KAART 1. Tot welke van de volgende categorieën hoort de belangrijkste activiteit die u tijdens uw uitstapje wilt gaan doen?

Int.: DE BELANGRIJKSTE ACTIVITEIT IS DE ACTIVITEIT WAAR TIJDENS HET UITSTAPJE DE MEESTE TIJD AAN WORDT BESTEED, MET UITZONDERING VAN REISTIJD VOOR NOODZAKELIJK VERVOER. SLECHTS 1 ANTWOORD MOGELIJK.

0 Sport of sportieve activiteit op water of ijs	--> vraag 1a
0 Sport of sportieve activiteit op het land	--> vraag 1c
0 Sport of sportieve activiteit in de lucht	--> vraag 2a
0 Rondvaart met een boot of rondrit met een voertuig	--> vraag 1e
0 Bezoek van pretpark, attractie of bezienswaardigheid	--> vraag 1g
0 Uitgaan	--> vraag 1h
0 Ontspanning zoals zitten, liggen, luieren, picknicken, zonnen, spelen met kinderen, winkelen of bezoek van sauna, kuurbad, beautyfarm en dergelijke.	
--> vraag 1i	
0 Creatieve hobby's (zoals schilderen, tekenen, beeldhouwen buitenshuis)	
--> vraag 1k	
0 Bezoek van stad of dorp	--> vraag 1m

1a Wat is die belangrijkste activiteit?

Int.: SLECHTS 1 ANTWOORD MOGELIJK

- ☐ kanoën
- ☐ motorjetskiën
- ☐ roeien
- ☐ schaatsen
- ☐ surfen
- ☐ varen met motorboot
- ☐ vissen
- ☐ waterskiën
- ☐ zeilen
- ☐ zwemmen
- ☐ andere sport of sportieve activiteit met water of ijs

1b In welke omgeving wilt u dit gaan doen?

Int.: SLECHTS 1 ANTWOORD MOGELIJK. INDIEN IEMAND MEERDERE OMGEVINGEN NOEMT, DOORVRAGEN IN WELKE OMGEVING DE PERSOON HET LANGST WIL VERBLIJVEN TIJDENS HET UITSTAPJE EN DIE OMGEVING NOTEREN

- ☐ water of ijs in een park
- ☐ water of ijs op het platteland
- ☐ water of ijs in bos, moeras of ander natuurgebied
- ☐ water of ijs in de stad
- ☐ zee
- ☐ overdekte ruimte speciaal voor indoorsport (zoals kunstijsbaan / binnenzwembad)
- ☐ niet overdekte ruimte speciaal voor buitensport
- ☐ anders

Naar vraag 2a

1c Wat is die belangrijkste activiteit?

Int.: SLECHTS 1 ANTWOORD MOGELIJK

- ☐ aerobics / fitness
- ☐ fietsen *[opgelet: mountainbiken en wielrennen zijn apart genoemd]*
- ☐ golfen
- ☐ hardlopen / joggen / trimmen
- ☐ klimmen
- ☐ mountainbiken
- ☐ paardrijden
- ☐ rolschaatsen / rollerblade / skaten / skeeleren
- ☐ skiën / snowboard
- ☐ tennissen
- ☐ wandelen
- ☐ wielrennen
- ☐ andere sport of sportieve activiteit die op het land wordt beoefend

1d In welke omgeving wilt u dit gaan doen?

Int.: SLECHTS 1 ANTWOORD MOGELIJK. INDIEN IEMAND MEERDERE OMGEVINGEN NOEMT, DOORVRAGEN IN WELKE OMGEVING DE PERSOON HET LANGST WIL VERBLIJVEN TIJDENS HET UITSTAPJE EN DIE OMGEVING NOTEREN

- ☐ bergen
- ☐ bos, heide, duinen, moeras of ander natuurgebied
- ☐ park
- ☐ platteland
- ☐ stad
- ☐ strand
- ☐ overdekte ruimte speciaal voor indoorsport (zoals sporthal, fitnesszaal, overdekte skihal)
- ☐ niet overdekte ruimte speciaal voor buitensport (zoals golfbaan, tennisveld)
- ☐ anders

Naar vraag 2a

1e Wat is die belangrijkste activiteit?

Int.: SLECHTS 1 ANTWOORD MOGELIJK

- ☐ fietsen [*opgelet: bromfiets, snorfiets, mountainbiken en wielrennen zijn apart genoemd*]
- ☐ mountainbiken
- ☐ toeren met bromfiets of snorfiets
- ☐ toeren met auto
- ☐ toeren met motor / scooter
- ☐ rondrit met autobus
- ☐ rondvaart / cruise
- ☐ wielrennen
- ☐ anders

1f In welke omgeving wilt u dit gaan doen?

Int.: SLECHTS 1 ANTWOORD MOGELIJK. INDIEN IEMAND MEERDERE OMGEVINGEN NOEMT, DOORVRAGEN IN WELKE OMGEVING DE PERSOON HET LANGST WIL VERBLIJVEN EN DIE OMGEVING NOTEREN

- ☐ bergen
- ☐ bos, heide, duinen, moeras of ander natuurgebied
- ☐ park
- ☐ platteland
- ☐ stad
- ☐ strand
- ☐ anders

Naar vraag 2a

- 1g Wat is de belangrijkste plek die u bezoekt?
Int.: SLECHTS 1 ANTWOORD MOGELIJK. INDIEN IEMAND MEERDERE PLEKKEN NOEMT, DOORVRAGEN OP WELKE PLEK DE PERSOON HET LANGST WIL VERBLIJVEN EN DIE PLEK NOTEREN.
- ☐ beurs of show
 - ☐ dierentuin of dolfinarium of circus
 - ☐ evenement of festival of optocht e.d.
 - ☐ kinderboerderij of hertenkamp
 - ☐ monument (zoals oude boerderij, kasteel, kerk, molen, ruïne e.d.)
 - ☐ museum
 - ☐ pretpark of sprookjespark of miniatuurstad of verkeerspark
 - ☐ tuin (zoals arboretum, botanische tuin, heemtuin, kasteeltuin, modeltuin)
 - ☐ andere plaats

Naar vraag 2a

- 1h Wat is die belangrijkste activiteit?
Int.: SLECHTS 1 ANTWOORD MOGELIJK
- ☐ uit eten in restaurant
 - ☐ bezoek café of bar *[opgelet: bezoek terras is apart genoemd]*
 - ☐ bezoek terras
 - ☐ bezoek stedelijk winkelgebied
 - ☐ bezoek film
 - ☐ bezoek toneel of concert of ballet e.d.
 - ☐ bezoek discotheek of dansen
 - ☐ bezoek casino of bingo of gokhal
 - ☐ andere vorm van uitgaan

Naar vraag 2a

- 1i Wat is die belangrijkste activiteit?
Int.: SLECHTS 1 ANTWOORD MOGELIJK
- ☐ bezoek sauna of Turks bad of kuurbad of bubbelbad of beautyfarm enz.
- > vraag 2a
- ☐ zitten of liggen of luieren of picknicken
 - ☐ zonnen
 - ☐ spelen met kinderen
 - ☐ winkelen
 - ☐ anders

- 1j In welke omgeving wilt u dit gaan doen?
Int.: SLECHTS 1 ANTWOORD MOGELIJK. INDIEN IEMAND MEERDERE OMGEVINGEN NOEMT, DOORVRAGEN IN WELKE OMGEVING DE PERSOON HET LANGST WIL VERBLIJVEN EN DIE OMGEVING AANKRUISEN
- ☐ bergen
 - ☐ bos, duinen, heide, moeras of ander natuurgebied
 - ☐ park
 - ☐ platteland
 - ☐ speeltuintje in woonwijk of speelveldje in woonwijk of op straat in woonwijk
 - ☐ speeltuin *[opgelet: speeltuintje in woonwijk is apart genoemd]*
 - ☐ stad
 - ☐ strand
 - ☐ anders

naar vraag 2a

- 1k Wat is die belangrijkste activiteit? Int.: SLECHTS 1 ANTWOORD MOGELIJK
- ☐ beeldhouwen
 - ☐ tekenen of schilderen
 - ☐ andere creatieve activiteit
- 1l In welke omgeving wilt u dit gaan doen?
Int.: SLECHTS 1 ANTWOORD MOGELIJK. INDIEN IEMAND MEERDERE OMGEVINGEN NOEMT, DOORVRAGEN IN WELKE OMGEVING DE PERSOON HET LANGST WIL VERBLIJVEN EN DIE OMGEVING AANKRUISEN.
- ☐ bergen
 - ☐ bos, duinen, heide, moeras of ander natuurgebied
 - ☐ park
 - ☐ platteland
 - ☐ stad
 - ☐ strand
 - ☐ overdekte ruimte of atelier
 - ☐ anders

naar vraag 2a

- 1m Wat is die belangrijkste activiteit?
Int.: SLECHTS ÉÉN ANTWOORD MOGELIJK
- ☐ dorp bekijken
 - ☐ stad bekijken
 - ☐ winkelen
 - ☐ uitgaan (zoals bezoek horeca, film, theater, casino)
 - ☐ parkbezoek
 - ☐ nog anders in stad
 - ☐ nog anders in dorp

- 2a Met welke andere personen wilt u dit uitstapje maken?
 Int.: MEER ANTWOORDEN MOGELIJK
- ☐ alleen, dus geen andere personen
 - ☐ met kinderen
 - ☐ met partner
 - ☐ met vrienden / kennissen / andere personen die u kent
 - ☐ met onbekenden
- 2b Int.: TOON KAART 2. Welke van de volgende omschrijvingen beschrijven het best de sfeer van uw uitstapje? U mag er maximaal 3 noemen.
- ☐ rust
 - ☐ genieten van de omgeving
 - ☐ samenzijn of gezelligheid met bekenden
 - ☐ romantisch of idyllisch
 - ☐ contact of gezelligheid met partner of gezinsleden
 - ☐ avontuurlijk of spannend
 - ☐ ontspanning
 - ☐ pret of vermaak of plezier
 - ☐ verwennen van het lichaam of lichaamsverzorging (zoals bij massage, sauna, kuurbad, schoonheidssalon e.d.)
 - ☐ mensen kijken of nieuwe mensen ontmoeten
 - ☐ sportief of lichamelijke inspanning
 - ☐ nadenken of bezinning
 - ☐ iets nieuws zien of nieuwe kennis opdoen
 - ☐ geen enkele
- 3 Op hoeveel vrije dagen heeft u de afgelopen 12 maanden zo'n uitstapje kunnen maken?
 ... vrije dagen
 weet niet
- 4 Ik ga u nu een uitspraak voorlezen en u krijgt daarna enkele plaatjes die deze uitspraak illustreren.
 De uitspraak luidt:
- "Attractiebezoek, het kost wel wat maar dat is het waard"
- Int.: TOON TEKENING A. Dit zijn de plaatjes. Bekijkt u ze gerust even.
 Int.: EVEN WACHTEN TOT DE PLAATJES ZIJN BEKEKEN.
- De plaatjes geven u een idee van de soort vrijetijdsbesteding die wordt bedoeld met het tekstje "Attractiebezoek, het kost wel wat maar dat is het waard". Behalve de activiteiten op de plaatjes zijn overigens ook andere activiteiten mogelijk.
- Int.: TOON KAART 3. Op hoeveel vrije dagen zou u vanuit uw woning een uitstapje willen maken waarbij u dit soort vrijetijdsbesteding gaat doen ?

- 1 Ik wil op geen enkele vrije dag zo'n uitstapje maken
- 2 Ik wil af en toe op een vrije dag wel zo'n uitstapje maken
- 3 Ik wil op meerdere vrije dagen in het jaar zo'n uitstapje maken
- 4 Ik wil vele vrije dagen in het jaar zo'n uitstapje maken
- 5 Ik wil op al mijn vrije dagen zo'n uitstapje maken
6. weet niet (NIET OPLEZEN)

herhalen voor :

- 5 B. "Lekker sporten in de buitenlucht"
- 6 C. "Gezellig samen met anderen sportief recreëren in de buitenlucht"
- 7 D. "Een spannende sport beoefenen in de buitenlucht om uw eigen grenzen te verleggen"
- 8 E. "Gezellig samen met kinderen recreëren"
- 9 F. "De stad in en u daar vermaken met uw partner of met anderen".
- 10 G. "In de natuur genieten van de omgeving, de planten en de dieren"
- 11 H. "Samen met anderen uw vrije tijd doorbrengen in het water, bij het water of op het ijs"
- 12 I. "In de rust en schoonheid van de natuur nadenken over uzelf en het leven".
- 13 J. "Een evenement bezoeken, gezellig temidden van al die anderen op een plek waar iets bijzonders gebeurt"
- 14 K. "Op het platteland genieten van de weilanden, de akkers, de boerderijen, de dorpjes enzovoort".
- 15 Int.: SCHUD DE LOSSE KAARTJES A T/M K EN GEEF ZE AAN DE RESPONDENT. Op deze kaartjes staan de uitspraken die we net besproken hebben. Kunt u mij het kaartje geven met de uitspraak die u het meest aanspreekt. (alle uitspraken + weet niet)

- 15a En welke spreekt u dan het meest aan ?

(herhalen tot alle kaartjes teruggegeven zijn)

- 16a Ik wil u nu nog een aantal vragen stellen over de uitspraken. Allereerst weer de uitspraak "Attractiebezoek, het kost wel wat maar dat is het waard". Int.: GEEF TEKENING A.

Op hoeveel vrije dagen heeft u de afgelopen 12 maanden een uitstapje kunnen maken waarbij u dit soort vrijetijdsbesteding deed?

.... vrije dagen ---> **vraag 16b**

weet niet ---> **vraag 16c**

- 16b Had u zo'n uitstapje de afgelopen 12 maanden vaker willen maken ?
- 0 ja
- 0 nee
- 0 weet niet

- 16c Int.: TOON KAART 4. Hoeveel mogelijkheden zijn er in uw omgeving voor het maken van zo'n uitstapje op een acceptabele reisafstand ?
- ☐ veel te weinig
 - ☐ iets te weinig
 - ☐ precies genoeg
 - ☐ meer dan genoeg
 - ☐ weet niet (NIET OP KAART)

(VRAGEN 16A T/M 16C HERHALEN VOOR ALLE UITSPRAKEN)

- 17a Bent u de afgelopen 12 maanden wel eens voor uw plezier een eindje gaan wandelen?
- ☐ ja
 - ☐ nee --> **vraag 18a**

- 17b Hoe vaak heeft u dat gedaan?
- ☐ 1 - 4 keer
 - ☐ 5 - 9 keer
 - ☐ 10 - 14 keer
 - ☐ 15 - 24 keer
 - ☐ 25 - 49 keer
 - ☐ 50 - 74 keer
 - ☐ 75 keer of meer
 - ☐ weet niet

- 18a Bent u de afgelopen 12 maanden wel eens voor uw plezier een eindje gaan fietsen?
- ☐ ja
 - ☐ nee --> **vraag 19**

- 18b Hoe vaak ongeveer heeft u dat gedaan?
- ☐ 1 - 4 keer
 - ☐ 5 - 9 keer
 - ☐ 10 - 14 keer
 - ☐ 15 - 24 keer
 - ☐ 25 - 49 keer
 - ☐ 50 - 74 keer
 - ☐ 75 keer of meer
 - ☐ weet niet

Dan wil ik u nu een aantal vragen stellen over u en uw huishouden. Met deze vragen wordt het duidelijk wat voor mensen welke vormen van vrijetijdsbesteding leuk vinden.

19. Wat is uw leeftijd? [][]

20. Int.: TOON KAART OPLEIDING. Wat is uw hoogst voltooide opleiding?
21. Wat is uw positie in het huishouden?
- ☐ (Partner van de) hoofdbewoner
 - ☐ Inwonend kind
 - ☐ Inwonende ouder (van de partner) van de hoofdbewoner
 - ☐ Woningdeler
 - ☐ Nog anders
22. Hoe is de huishouding waarvan u deel uitmaakt samengesteld?
- ☐ Gehuwd of samenwonend paar zonder inwonend(e) kind(eren)--> **vraag 25**
 - ☐ Gehuwd of samenwonend paar met inwonend(e) kind(eren)
 - ☐ Alleenstaande zonder inwonend(e) kind(eren) --> **vraag 25**
 - ☐ Alleenstaande met inwonend(e) kind(eren)
 - ☐ Overig zonder inwonend(e) kind(eren) --> **vraag 25**
 - ☐ Overig met inwonend(e) kind(eren)
23. Hoeveel inwonende kinderen zijn er in het huishouden?
(Inclusief uzelf indien u een inwonend kind bent)
- Aantal kinderen: [][]
24. Wat is de leeftijd van het jongste inwonende kind? Een baby in het eerste levensjaar geldt als 0 jaar
- Leeftijd jongste inwonende kind [][]
25. Heeft u betaald werk?
- ☐ Neen, geen betaald werk --> **vraag 28**
 - ☐ Ja
26. Hoeveel uur werkt u in de week?
- Aantal uren: [][]
27. Hoeveel reistijd van en naar uw werk (woon-werk verkeer) heeft u op een gemiddelde werkdag? (totale reistijd heen en terug)
- Aantal minuten: [][][]
28. Hoeveel uur in de week volgt u beroepsgerichte opleiding/scholing? (inclusief zelfstudie/huiswerk)
- 0 = Volg geen beroepsgerichte opleiding/scholing
- Aantal uren: [][] **INDIEN 0 --> vraag 30**
29. Hoeveel reistijd van en naar uw school/opleidingscentrum heeft u op een gemiddelde werkdag? (totale reistijd heen en terug)
- Aantal minuten: [][][]

30. Hoeveel uur in de week besteedt u aan huishoudelijke arbeid?
0 = Verricht geen huishoudelijke werkzaamheden

Aantal uren: [][]

31. Hoeveel uur in de week besteedt u aan vrijwilligerswerk?
0 = Doe geen vrijwilligerswerk

Aantal uren: [][]

32. Hoeveel uur in de week besteedt u in verenigingsverband aan sport- en andere vrijetijdsactiviteiten?

Aantal uren: [][]

33. Kunt u zeggen hoe het totale huishoudinkomen is samengesteld (aantal inkomens naar soort)?
Alle onderdelen invullen s.v.p., 0 = soort inkomen is niet aanwezig

Aantal volledige inkomens : [][]
meer dan 20 uur betaald werk

Aantal parttime inkomens: [][]

Aantal sociale uitkeringen: [][]

Aantal VUT/pensioen/AOW uitkeringen: [][]

Aantal studiebeurzen: [][]

34. Is er een auto aanwezig in uw huishouden?

0 Ja

0 Neen --> vraag 36

35. Int. : TOOM KAART 5. Hoe vaak heeft u beschikking over een auto voor vrijetijdsactiviteiten op ... (int. LEES DAGTYPEN OP)... ?

	nooit beschikbaar	soms beschikbaar	meestal beschikbaar	altijd beschikbaar
werkdagen	1	2	3	4
zaterdagen	1	2	3	4
zon- en feestdagen	1	2	3	4

36. Beschikt u over een ... (LEES OP).. ?

fiets (niet gemotoriseerd)
bromfiets / snorfiets
scooter / motor

37. In welk land bent u geboren?

- ☐ Nederland
- ☐ Turkije
- ☐ Ander land in Europa
- ☐ Marokko
- ☐ Suriname
- ☐ Nederlandse Antillen of Aruba
- ☐ Ander land buiten Europa
- ☐ Onbekend

38. In welk land is uw moeder geboren?

- ☐ Nederland
- ☐ Turkije
- ☐ Ander land in Europa
- ☐ Marokko
- ☐ Suriname
- ☐ Nederlandse Antillen of Aruba
- ☐ Ander land buiten Europa
- ☐ Onbekend

39. In welk land is uw vader geboren?

- ☐ Nederland
- ☐ Turkije
- ☐ Ander land in Europa
- ☐ Marokko
- ☐ Suriname
- ☐ Nederlandse Antillen of Aruba
- ☐ Ander land buiten Europa
- ☐ Onbekend

40. Mag ik uw postcode noteren? (Int.: CIJFERS EN LETTERS)

|_|_|_|_|_|_|_|

Aanhangsel 4 Sociaal-economische kenmerken van de recreanten-segmenten

In de tabellen in dit aanhangsel worden enkele recreantensegmenten aangeduid met een andere naam dan in het rapport. De corresponderende namen zijn:

- minderdraagkrachtige = onwillige
- gezinsmens = gezinsmens
- bedrijvige = bedrijvige
- kwieke senior = tevredene
- oudere = vermoeide

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
inderen in huishouden * PLRCLASS	522	87,1%	77	12,9%	599	100,0%
gehuwd of samenwonend paar * PLRCLASS	522	87,1%	77	12,9%	599	100,0%
Status * PLRCLASS	524	87,5%	75	12,5%	599	100,0%
Leeftijd * PLRCLASS	523	87,3%	76	12,7%	599	100,0%
Opleiding * PLRCLASS	523	87,3%	76	12,7%	599	100,0%
Verkszaam * PLRCLASS	522	87,1%	77	12,9%	599	100,0%
Medelijkenheidsklasse gegroepeerd * PLRCLASS	520	86,8%	79	13,2%	599	100,0%

inderen in huishouden * PLRCLASS

Crosstab

within PLRCLASS

		PLRCLASS					Total
		Onwillige	Gezinsmens	Tevredene	Bedrijvige	Vermoeide	
inderen in huishouden	geen inwonende kinderen	21,6%	10,5%	78,4%	65,8%	92,4%	54,6%
	wel inwonende kinderen	78,4%	89,5%	21,6%	34,2%	7,6%	45,4%
Total		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	206,993 ^a	4	,000
Likelihood Ratio	232,287	4	,000
Linear-by-Linear Association	159,956	1	,000
Total of Valid Cases	522		

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 33,60.

gehuwd of samenwonend paar * PLRCLASS

Crosstab

within PLRCLASS

		PLRCLASS					Total
		Onwillige	Gezinsmens	Tevredene	Bedrijvige	Vermoeide	
gehuwd of samenwonend paar	alleenstaand of overig	26,0%	1,8%	17,3%	37,4%	50,5%	27,8%
	gehuwd of samenwonend paar	74,0%	98,2%	82,7%	62,6%	49,5%	72,2%
Total		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	76,820 ^a	4	,000
Likelihood Ratio	93,317	4	,000
Linear-by-Linear Association	46,613	1	,000
Total of Valid Cases	522		

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 20,28.

Status * PLRCLASS

Crosstab

% within PLRCLASS

	PLRCLASS					Total
	Onwillige	Gezinsmens	Tevredene	Bedrijvige	Vermoeide	
Status (Partner van de) hoofdbewoner	81,1%	100,0%	100,0%	73,7%	99,0%	89,3%
Inwonend kind	18,9%			26,3%	1,0%	10,7%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	78,043 ^a	4	,000
Likelihood Ratio	93,445	4	,000
Linear-by-Linear Association	,164	1	,686
N of Valid Cases	524		

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 7,91.

leeftijd * PLRCLASS

Crosstab

% within PLRCLASS

	PLRCLASS					Total
	Onwillige	Gezinsmens	Tevredene	Bedrijvige	Vermoeide	
leeftijd 15-24	18,9%	1,8%		40,6%		15,1%
25-34	13,5%	24,6%		42,6%	2,9%	20,5%
35-44	32,4%	50,0%	4,0%	13,5%	5,7%	21,2%
45-54	25,7%	19,3%	29,3%	3,2%	20,0%	17,0%
55-64	9,5%	3,5%	36,0%		22,9%	11,9%
65+		,9%	30,7%		48,6%	14,3%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	503,027 ^a	20	,000
Likelihood Ratio	550,410	20	,000
Linear-by-Linear Association	20,046	1	,000
N of Valid Cases	523		

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 8,77.

Opleiding * PLRCLASS

Crosstab

% within PLRCLASS

	PLRCLASS					Total
	Onwillige	Gezinsmens	Tevredene	Bedrijvige	Vermoeide	
Opleiding laag: LA, LB, MA	82,4%	24,6%	52,0%	23,2%	88,6%	49,1%
midden: MB, HA	17,6%	43,0%	28,0%	47,7%	8,6%	31,7%
hoog: HB, HW		32,5%	20,0%	29,0%	2,9%	19,1%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	172,323 ^a	8	,000
Likelihood Ratio	196,926	8	,000
Linear-by-Linear Association	1,281	1	,258
N of Valid Cases	523		

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 14,15.

Werkzaam * PLRCLASS

Crosstab

within PLRCLASS

		PLRCLASS					Total
		Onwillige	Gezinsmens	Tevredene	Bedrijvige	Vermoeide	
Werkzaam	Neen geen betaald werk	43,8%	18,4%	72,0%	29,0%	91,4%	47,5%
	Ja	56,2%	81,6%	28,0%	71,0%	8,6%	52,5%
Total		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	159,548 ^a	4	,000
Likelihood Ratio	176,217	4	,000
Linear-by-Linear Association	43,478	1	,000
N of Valid Cases	522		

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 34,68.

stedelijkheidsklasse gegroepeerd * PLRCLASS

Crosstab

within PLRCLASS

		PLRCLASS					Total
		Onwillige	Gezinsmens	Tevredene	Bedrijvige	Vermoeide	
stedelijkheidsklasse gegroepeerd	zeer sterk stedelijk	10,8%	23,7%	20,3%	20,0%	18,4%	19,2%
	sterk stedelijk	24,3%	20,2%	23,0%	18,1%	17,5%	20,0%
	matig stedelijk	25,7%	19,3%	21,6%	21,3%	22,3%	21,7%
	weinig stedelijk	20,3%	14,9%	20,3%	19,4%	28,2%	20,4%
	niet stedelijk	18,9%	21,9%	14,9%	21,3%	13,6%	18,7%
Total		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	14,565 ^a	16	,557
Likelihood Ratio	14,926	16	,530
Linear-by-Linear Association	,000	1	,986
N of Valid Cases	520		

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 13,80.